

Referens
Kaisa-Leena AksliMottagare
Samhällsbyggnadsnämnden**Samrådsredogörelse för detaljplan för Hallunda gård
(Hallunda 4:20, delar av Hallunda 4:34 och del av Odalåkern 1)****Del 2: Inkomna yttranden i samband med samrådsskedet för
detaljplan för Hallunda gård****Ärendet**

Här nedan redovisas alla i samband med samrådskede inkomna yttranden från enskilda, myndigheter och intresseorganisationer. Redovisning av yttranden är en bilaga till Samrådsredogörelse för detaljplan för Hallunda gård där inkomna yttranden sammanfattas och kommenteras. Inkomna yttranden har sorterats i den datumordning som de kom in till kommunen (se tabeller nedan).

Inkomna synpunkter

Totalt har **101** yttranden kommit in under samrådet. Utöver det kom det in **7** yttranden efter samrådsperiodens slut.

Från enskilda har **85** yttranden kommit in under samrådet. Utöver det har **3** yttranden kommit in efter samrådsperiodens slut.

Från myndigheter och intresseorganisationer har **16** yttranden inkommit i samband med samrådsskedet. Utöver det har **4** yttranden kommit in efter samrådsperiodens slut.

Samrådsyttrandena från enskilda har anonymiserats för att följa PUL och GDPR. Samtliga inkomna yttranden finns att tillgå i sin helhet hos Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Inkomna yttranden inom samrådstid

Nummer	Avsändare	Datum	Sida
S1	Boende nr 1	2020-06-23	
S2	Boende nr 2, ej sakägare	2020-06-23	
S3	Boende nr 3, ej sakägare	2020-06-23	
S4	Boende nr 4, ej sakägare	2020-06-23	

Nummer	Avsändare	Datum	Sida
S5	Boende nr 5, ej sakägare	2020-06-24	
S6	Boende nr 6, ej sakägare	2020-06-24	
S7	Skanova	2020-06-29	
S8	Naturvårdsverket	2020-06-29	
S9	Socialförvaltningen	2020-06-29	
S10	Boende nr 7 och 8	2020-06-29	
S11	Boende nr 9, ej sakägare	2020-07-01	
S12	Boende nr 10 och boende nr 11	2020-06-25	
S13	Boende nr 12, ej sakägare	2020-07-12	
S14	Boende nr 13, ej sakägare	2020-07-12	
S15	Boende nr 10 och boende nr 11	2020-07-03	
S16	Mejramens samfällighet	2020-07-03	
S17	Boende nr 14 och boende nr 15	2020-07-04	
S18	Boende nr 14 och boende nr 15	2020-07-04	
S19	Södertörns fjärrvärme (SFAB)	2020-07-06	
S20	Boende nr 16, ej sakägare	2020-07-07	
S21	Hysesgästföreningen	2020-07-07	
S22	Boende nr 17, ej sakägare	2020-07-09	
S23	Mejramens samfällighet	2020-07-15	
S24	Boende nr 10, boende nr 18, Boende nr 19 och Boende nr 20	2020-07-17	
S25	Boende nr 21, ej sakägare	2020-07-17	
S26	Boende nr 22, ej sakägare	2020-07-21	
S27	Boende nr 23 och 24	2020-07-22	
S28	Boende nr 25, ej sakägare	2020-07-28	
S29	Boende nr 26	2020-07-30	
S30	Utbildningsförvaltning	2020-07-30	
S31	Boende nr 27, ej sakägare	2020-07-30	
S32	Boende nr 28, ej sakägare	2020-08-01	
S33	Boende nr 29, ej sakägare	2020-06-25	

Nummer	Avsändare	Datum	Sida
S34	Boende nr 30 och 31, ej sakägare	2020-06-25	
S35	Boende nr 32, ej sakägare	2020-06-25	
S36	Mejramens samfällighet	2020-06-26	
S37	Boende nr 14	2020-06-26	
S38	Boende nr 14	2020-06-26	
S39	Boende nr 14	2020-06-25	
S40	Boende nr 33	2020-06-24	
S41	Boende nr 34	2020-08-13	
S42	Boende nr 27, ej sakägare	2020-08-06	
S43	Boende nr 35, ej sakägare	2020-08-12	
S44	Boende nr 27, ej sakägare	2020-08-06	
S45	Boende nr 36, ej sakägare	2020-08-12	
S46	Boende nr 37	2020-08-19	
S47	Boende nr 38	2020-06-22	
S48	Boende nr 39 och nr 40, ej sakägare	2020-06-22	
S49	Boende nr 41, ej sakägare	2020-06-23	
S50	Boende nr 2, ej sakägare	2020-06-25	
S51	Vattenfall Eldistribution	2020-08-04	
S52	Boende nr 42, ej sakägare	2020-08-04	
S53	Boende nr 43, ej sakägare	2020-08-04	
S54	Boende nr 44, ej sakägare	2020-08-05	
S55	Boende nr 36, ej sakägare	2020-08-08	
S56	Boende nr 14	2020-08-08	
S57	Boende nr 45 (ej sakägare)	202-08-08	
S58	Boende nr 14	2020-08-08	
S59	Boende nr 46, ej sakägare	2020-08-09	
S60	Boende nr 47, ej sakägare	2020-08-09	
S61	Boende nr 48 och 49, Ej sakägare,	2020-08-10	
S62	Lantmäteriet	2020-08-10	
S63	Friluftsförbundet Botkyrka	2020-08-10	

Nummer	Avsändare	Datum	Sida
S64	Boende nr 50, ej sakägare	2020-08-11	
S65	Svenska kraftnät	2020-08-11	
S66	Södertörns brandsfrösvarsförbund	2020-08-11	
S67	Boende nr 51, ej sakägare	2020-08-11	
S68	Boende nr 35	2020-08-11	
S69	Boende nr 52	2020-08-11	
S70	Boende nr 53	2020-08-12	
S71	Boende nr 54, ej sakägare	2020-08-12	
S72	Boende nr 55, ej sakägare	2020-08-12	
S73	Boende nr 56, Boende nr 57, Boende nr 58, Boende nr 59, Boende nr 60, Boende nr 61, Boende nr 62, Boende nr 63 (ej sakägare)	2020-08-12	
S74	Mejramens samfällighet	2020-08-13	
S75	Boende nr 64, ej sakägare	2020-08-13	
S76	Boende nr 65, ej sakägare	2020-08-13	
S77	Boende 66, ej sakägare	2020-08-13	
S78	Boende nr 67, ej sakägare	2020-08-13	
S79	Boende nr 68, ej sakägare	2020-08-13	
S80	Trafikverket	2020-08-13	
S81	Boende nr 69, ej sakägare	2020-08-13	
S82	Boende nr 70, ej sakägare	2020-08-13	
S83	Funktionsrättsrådet	2020-08-14	
S84	Anonym	2020-08-14	
S85	Boende 71	2020-08-14	
S86	Boende 72	2020-08-14	
S87	Anonym	2020-08-15	
S88	Boende 73 och 74	2020-08-15	
S89	Boende nr 14 och Boende nr 15	2020-08-15	
S90	Boende 75, ej sakägare	2020-08-15	
S91	Vårby-Fittja hembygdsförening	2020-08-16	

Nummer	Avsändare	Datum	Sida
S92	Boende nr 76, ej sakägare	2020-08-16	
S93	Naturskyddsföreningen Botkyrka-Salem	2020-08-16	
S94	Boende nr 77, ej sakägare	2020-08-16	
S95	Boende 78 och 79, ej sakägare	2020-08-16	
S101	Miljö-och hälsoskyddsnämnden	2020-08-12	
S102	Boende nr 26	2020-08-11	
S103	Mejramens samfällighet (protestlista)	2020-08-14	
S104	Boende 80 och 81	2020-08-14	
S105	Boende nr 77, ej sakägare	2020-07-10	
S107	Boende nr nr 7 och boende nr 8	2020-06-22	

Inkomna yttranden efter samrådsperioden

Nummer	Avsändare	Datum	Sida
S96	Trafikförvaltning Region Stockholm	2020-08-18	
S97	Boende nr 77, ej sakägare	2020-08-23	
S98	Boende nr 82	2020-08-24	
S99	Boende nr 83 och Boende nr 84, ej sakägare	2020-08-28	
S100	Miljö-och hälsoskyddsnämnden	2020-08-31	
S108	Länsstyrelsen	2020-09-28	
S106	Kultur-och fritidsförvaltningen	2020-09-29	

S1. Boende nr 1

Vi bor väldigt nära engen på Slagsta, vi är emot att ni bygger på ängen dels för våra barn och dels för att vi inte orkar höra på buller i flera års tid. Något min migrän eller astma inte kommer att klara av. Kommer säkert att bli sjukskriven då, vem är det som kommer att betala de inkomst jag kommer att förlora.

Vi flytta till Botkyrka kommun för 5 år sedan från Huddinge Kommun vi köpte vår hus för ca 4 miljoner. Vi betala det för att vi ville att våra barn skulle bo i lugnt och grönt område. Kollar man skattemässigt är Botkyrka dyrare kollar man med bil försäkring är Botkyrka dyrare. Men vi valde just Slagsta för att det är grönt lugnt och fint. Nu när ni tänker bygga på ängen kommer ni

förstöra vintrarna för mina barn för vi åker pulka där och när vi fryser springer vi in och tar en kopp varm dricka. Varför vill ni förstöra vår fina äng våra skogar som vi går runt och tittar efter svamp eller kotar. Vi är två föräldrar som jobbar heltid vårt val att flytta hit var för att underlätta på vardag med våra barn. Vi ville ut på naturen och åka pulka eller att vår son kan gå till Botkyrka hallen än att åka buss från Huddinge. Vi på (...) säger NEJ till att ni börjar bygga på ängen.

S2. Boende nr 2 (ej sakägare)

Vi har ett fint djurliv här ugglor o havsörn steglist förstör inte naturområden här

S3. Boende nr 3 (ej sakägare)

Vi som bor runt om vill INTE ha någon mer bebyggelse, det är ju därför vi bor med naturen nära, att den ska finnas och inte byggas bort. Vilken hänsyn tar kommunen till nuvarande fastighetsägare runt om?

- Hur lång tid beräknar man att byggande ska pågå om man genomför planen?
- Hur stor hänsyn tar man till de boende när det gäller byggbuller? Avstånden kommer endast bli några meter, Sjöängen - Mejramens samfällighet.
- Hur mycket mer trafik kommer det att bli under byggtiden?
- Från vilket håll kommer byggtrafiken åka? Vilka vägar är tänkt att tas?
- Vad tror man att man kommer att vinna på att bygga bort den natur som vi så väl behöver?
- Hur stor hänsyn kommer man att ta till protester mot bygget? Eller är man tvungen av ekonomiska skäl att genomföra planerna?
- Blir fastigheterna på det ni kallar Sjöängen en egen samfällighet? Uppvärmis de av fjärrvärme, hur gräver man och varifrån kopplar man in? Påverkar det Mejramens samfällighet?
- Hur mycket mer trafik blir det i området när det är färdigbyggt?
- När ska ni informera direkt till de som bor runt om eller tänker man inte göra det, mörka planerna? Alla har inte dator.
- Mejramens samfällighet som, om planen går igenom, får hela sin äng bortbyggd. Varför får vi ingen direktinformation när det påverkar oss så mycket?
- Varför väljer kommunen att bygga bort natur, finns det verkligen ingen annan plats att bygga på? Hela Norra Botkyrka blir förstört av allt förtätande.

S4. Boende nr 4 (ej sakägare)

Jag bor sedan 1973 på (...), mitt emot ängen där ni planerar att bygga flervåningshus och anlägga bilvägar. Detta skulle innebära att vårt grönområde försvinner helt och att luften vi andas försämras, av bl.a. avgaser från biltrafiken. Allra värst skulle vi som bor här drabbas av damm och buller från arbetsmaskinerna under de år det tar att bygga. Jag säger NEJ till att det byggs.

S5. Boende nr 5 (ej sakägare)

Snälla rör inte våra gröna område. Bygg någon annan stans.

S6. Boende nr 6 (ej sakägare)

Nej tack vi vill inte ha någon bygga bo med folkar det räcker så vi har bra här det räcker med folk vi vill bo långt och ro snälla

S7. Skanova

Skanova har en luft- och markbundna teleanläggningar i planområdet i enlighet med bifogad nätkarta.

Vi förväntar oss att åtgärder för nya serviser till att kunna ansluta dessa fastigheter till Skanovas nät meddelas, möjliggörs och bevakas under lednings-samordningen i kontakter med Skanovas representant för området.

Skanova önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning.

Tvingas Skanova att vidta undanflyttning åtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra den föreslagna ledningsförläggningen förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

S8. Naturvårdsverket

Naturvårdsverket avstår att yttra sig i rubricerat ärende.

S9. Socialförvaltningen

Socialförvaltningen ställer sig huvudsakligen positiv till det angivna förslaget. Syftet med förslaget till detaljplan som omfattar cirka 21 hektar mark, är att möjliggöra för området att bebyggas med cirka 600-800 bostäder av blandad karaktär i form av flerbostadshus, radhus samt villor. Samt att värna den värdefulla kultur- och naturmiljön kring Hallunda gård.

I detaljplanen uttrycks att bebyggelsens gestaltning har tagits väl i beaktande för att samspela med befintlig bebyggelse samt områdets kulturella och naturnära historia. Föreslagna husvolymerna kompletterar de befintliga hushöjderna med främst 2-4 våningshus och något enstaka 5-6 våningshus.

Detaljplanen ska också möjliggöra uppförande av två kommunala verksamheter, ett vård- och omsorgsboende med 60 boendeplatser samt en ny förskola med plats för 132 barn med en, enligt planbild (planbild 38), generös förskolegård intill naturmark. Socialförvaltningen ställer sig positiva till detta. Planförslaget möjliggör också för odlingsverksamhet samt handelsträdgård liksom ges förslag på att mindre djurhållning kan bedrivas för bete av naturmarken. Den gamla gårdskärnan ska bevaras där byggnader får andra användningsområden som bedömts samspela med områdets historik. Inom gårdskärnan planeras en ny byggnad för upprättandet av en restaurang och i både norr och öst kommer gårdskärnan omfattas av natur- och parkmark. I detta planeras också en ny kvarters park med lekplats. Parken planeras ha sysselsättning för alla åldersgrupper, lugnare aktiviteter och grillplats. Lekplatsen ska ha delar som är tillgänglighetsanpassade. Detaljplanen i dess utformning både bevarar stora skogsområden med högre naturvärden samt i dess utformning öppnar upp tillgängligheten för området. På så vis syftar den

till att bättre tillgängliggöra natur och uppföra platser för mer naturnära rekreation, vilket är mycket positivt. Speciellt med hänsyn till att delar av området rör riksintresse för rörligt friluftsliv (Bornsjön FAB10). Liksom att egenskapsbestämmelserna kring verksamheter och gestaltning av bebyggelse värnar kulturmiljön och speglar områdets jordbrukshistoria är positivt. De viktiga kultur- och naturhistoriska värdekärnorna på platsen tas tillvara. Ur ett sociologiskt och socialt hållbart perspektiv har möjligheten för kultur- och naturupplevelser en långsiktig positiv effekt för samhället då de bidrar till att integrera medborgare i samhället och motverkar utanförskap. Socialförvaltningen ställer sig positiv till att kultur- och naturliv har värnats i detaljplanen. Samt att naturligt sociala mötesplatser har planerats in så som torget som via ett gångstråk kopplar ihop Hallunda centrum med gårdskärnan i norr, med naturlig integrering från busshållplats, verksamheter i gårdskärnan och handels-lokaler. Eller skogsängen som kan användas för rekreation, lek och spontans-port som bollek, skidåkning eller picknick. Hit planeras också att anlägga grusade stigar.

Vidare anser socialförvaltningen att det är en viktig aspekt att förslaget bottnar i en vision om att Botkyrka ska vara en socialt hållbar kommun. Social hållbarhet i stadsmiljön handlar om människors möjligheter till samspel och möten, ett fungerande vardagsliv, tillgång till gröna miljöer och hur väl kommunens delar hänger samman med varandra. Social hållbarhet handlar även om att alla ska ha tillgång till kommunens rum samt uppleva att kommunen är tillgänglig. Socialförvaltningen anser att förslaget till detaljplan på ett bra vis tillgodoser ovannämnda aspekter framförallt med tanke på att stora delar av plan-området undantas bebyggelse och planläggs istället med naturmark.

Slutligen ställer sig socialförvaltningen även positiv till möjligheterna att upplåta de nya bostäderna med blandad karaktär och gestaltning samt upplåtelseformer. Socialförvaltningen skulle även önska att ett antal av de planerade bostäderna gjordes tillgängliga för sociala ändamål.

Socialförvaltningens invändningar

Socialförvaltningen invänder mot att anlägga stigar, promenadstråk eller gångvägar utan belysning och ser gärna att samhällsbyggnadsförvaltningen ytterligare ser över den möjligheten. Med utgångspunkt i de destruktiva effekter som obelyst gångstig, stråk eller promenadväg kan ha, bland annat ökad otrygghet för medborgare, minskade sociala förutsättningar och risk för

ökad brottslighet anser socialförvaltningen att det finns god anledning för samhällsbyggnadsförvaltningen att ytterligare se över och överväga detta.

Socialförvaltningen hänvisar i detta till brottsförebyggande rådets rapport 2007:28, förbättrad utomhusbelysning och brottsprevention - en systematisk forskningsgenomgång. I rapporten framgår att förbättrad utomhusbelysning verkar brottsförebyggande, framförallt i ett område med redan hög eller med risk för hög brottslighet eller etablerad kriminalitet. Förutom att utomhusbelysning fungerar brottsförebyggande så signalerar detta också att området är väl omhändertaget vilket i ett bostadsområde kan leda till att de boende blir stoltare över sitt eget närområde. Sammanhållningen och den informella kontrollen i området kan därigenom öka. Detta anser socialförvaltningen är att arbeta för ett hållbart Botkyrka med medborgaren i fokus.

S10. Boende nr 7 och boende nr 8

Detaljplanen borde ändras så att ni lägger radhusen längre upp på ängen, det skulle innebära att de två lönnar som står mittemot (...) blir kvar. Detta skulle betyda mycket för miljön. Vi vill också veta vem som står för de skador som kan uppstå när byggnationen startar. Mitt förslag är att det blir 6 radhus vid kvartersgata A från vår gångväg räknat.

S11. Boende nr 9

Vänligen skrota era planer angående bebyggelsen vid Hallunda gård! Det är inte klokt att ni ens föreslår något så befängt som att bebygga en sån kulturrik plats.

S12. Boende nr 10 och boende nr 11

Betr. Förslag till detaljplan för Hallunda gård:

1. Bollplan vid 5e säckgatans vändplan skall bibehållas. Den behövs idag och ännu mer när bostadsområdet utökas
2. Planerad bebyggelse ändras så att ytterligare en 25 m bred gräsyta erhålles mellan befintlig parkväg och bebyggelsen.

S13. Boende nr 12 (ej sakägare)

Jag bor i området och har sett er plan för Hallunda Gård, och jag gillar inte det. Det förstör det fina grönområde vi har, det blir för mycket bebyggelse på ett så ett litet område. Jag motsätter mig förslaget.

S14. Boende nr 13 (ej sakägare)

Hej som boende i området är jag emot planen ni har för Hallunda gård. Vi vill behålla det gröna och det lugna o fridfulla området som finns. Det passar inte att det ska finnas höghus framförallt i område där det enbart finns hus. Är emot hela projektet låt ängen och naturen vara

S15. Boende nr 10 och boende nr 11

Betr. Förslag till detaljplan för Hallunda gård:

1. Bollplan vid 5e säckgatans vändplan skall bibehållas. Den behövs idag och ännu mer när bostadsområdet utökas
2. Planerad bebyggelse ändras så att ytterligare en 25 m bred gräsyta erhålles mellan befintlig parkväg och bebyggelsen.

S16. Mejramens samfällighet

Mejramens samfällighets fastighetsägare har inte fått någon information som sakägare angående den tänkta bebyggelsen på Sjöängen. Samtliga fastighetsägare nyttjar marken bl.a för naturpromenader och skid-och pulkaåkning vintertid och anser sig då vara på lika villkor sakägare. Vi kan inte godta att ni skyller på Brings (uteblivna) postutlämning och ser istället fram emot att samtliga fastighetsägare får information då det också berör samtliga.

Med vänlig hälsning Mejramens samfällighet

S17. Boende nr 14 och boende nr 15

Vi som bor i Mejramens samfällighet och har våra tomter gränsande till det planerade villaområdet på "sjöängen" har INTE fått informationen som kommunen är skyldig att skicka ut till sakägarna. Informationen ska finnas hos sakägarna FÖRE samrådsmötet. Det är nu 8 dagar sedan samrådsmötet genomfördes. När frågan ställdes till er på mötet skylldes man på Bring. Samrådsmötet är ogiltigt och borde göras om efter att informationen skickats ut till sakägarna. Därmed skall också slutdatum för samråd flyttas fram.

S18 Boende nr 14 och boende nr 15

På "sjöängen" ska det få plats med 27 villor, bilväg och park. Man ska alltså ta bort natur för att sätta dit en park. Sobilen som inte fick köra in i vårt område ska köra upp för att hämta sopor. Hur kommer fem års byggarbetsplats utanför fönstret att påverka? Finns det regler för hur mycket man får acceptera? Hur kommer ljudet studsas mellan husen och påverka ljudmiljön? 27 villor x 2

bilar? Påverkan gällande trafik i området? Vad har kommunen för miljöpolicy och hur rimmar bygget med det?

S19 Södertörns Fjärrvärme (SFAB)

Södertörns Fjärrvärme AB har följande erinran:

SFAB har ledningar inom fastigheten Hallunda 4:34. Eftersom kommunen avser att överlåta markområden inom vilket SFAB har ledningar, ska kommunen före överlåtelsen medverka till att SFAB erhåller ledningsrätt eller servitut för aktuella ledningar. Underlag som visar fjärrvärmeledningarnas lägen går att beställa via ledningskollen.

I de fall omläggningar av fjärrvärmeledningar behöver göras p.g.a. exploatering, markförändring m.m. förutsätter SFAB att omläggningarna bekostas av den part som orsakar detta.

SFAB önskar att prickmarken norr om fastigheten Bronsgjutaren 11 kompletteras med ett u-område runt SFABs befintliga fjärrvärmeledning, se bilaga 1.

Teknisk försörjning Södertörns Fjärrvärme AB har fjärrvärme i inom planområdet och föreslår att uppvärmningen av den nya byggnaden sker med vattenburna system som kan anslutas till fjärrvärmenätet.

S20. Boende nr 16 (ej sakägare)

Jag har bott i Botkyrka kommun sedan December 1974, jag var 7 år när jag tillsammans med mina föräldrar och syskon flyttade in i ett nybyggd radhus på Slagsta backe. Jag har växt upp i den här kommunen, gått i skola och jobbat och bor och jobbar fortfarande här.

En av anledningarna att jag valt att stanna kvar här med mina barn är närheten till naturen, just det området ni nu planerar att bebygga är ett otroligt populärt promenad/ rekreationsområde, även rikt på minnen från både brons och järn-åldern och att bebygga det men nya vägstråkningar och ett helt nytt bostadsområde är verkligen helt galet!

Bostäder behövs, absolut, men det finns mer lämplig mark på andra håll
Bebygg "stenåkern" till vänster om kyrkan, där finns närhet till det folk efterträvar !

Hallunda gård kan användas till cafe, konstateljter och skapande verksamheter, kanske en stående utställning om Botkyrkas långa historia ...
Pengar får inte vara styrande, naturresurser kommer vara eftertraktade i framtiden!

S21. Hyresgästföreningen

Hej, här kommer synpunkter från Hyresgästföreningen Botkyrka/Salem på detaljplanen 2016:182 Hallunda Gård.

Hyresgästföreningen är positiv till att det byggs bostäder men givetvis är vi intresserade av att det i begreppet "bostäder av blandad karaktär" även ska ingå hyreslägenheter.

Vi har läst Botkyrka Kommuns skrivelse "Behovsprövning av detaljplanen för Hallunda gård" och tar för givet/utgår från att hänsyn tas till de beskrivna miljö och kulturvärden som finns i herrgården Hallunda Gård med omnejd.
Vi tillstyrker förslaget med ovanstående synpunkter.

S22. Boende nr 17 (ej sakägare)

Överklagan: Detaljplanen över Hallunda gård.

S23. Mejramens samfällighet

Mejramens samfällighet anser att samtliga fastigheter i samfälligheten (116 st enligt anläggningsbeslutet) är sakägare när det gäller eventuell bebyggelse på Sjöängen och samtliga bör få brev för yttrande. Bifogar lantmäteriets svar när det gäller antalet sakägare och som då blir berörda. ”Lantmäteriets uppfattning är det som framgår av anläggningsbeslutet/besluten. Om inget annat anges så är det de fastigheter som omfattas av beslutet och har andelstal i gemensamhetsanläggningen som är berörda. Olika andelstal kan dock ses som att man bedömts beröras olika mycket av ändamålet.”

S24. Boende nr 10, boende nr 18, boende nr 19 och boende nr 20

Komplettering till tidigare synpunkter från Bronsgjutaren 5 daterad 23/6 2020.

1. Hänsyn skall tas till befintliga fornlämningar. Detta är ej gjort. Omprojekteras.
2. Beträffande barnstuga inom området. De barn som behöver omsorg skall placeras i befintliga förskolor i Hallunda.
3. I projektet planeras 4-6 våningshus. Eftersom befintlig bebyggelse består av enplanshus bör de nya husen inte överstiga 2 plan. Detta för att bibehålla småstadsidyllen.
4. Med anledning av ovanstående och på grund av den kunskap vi erhållit om projektet avslår vi detaljplanen för Hallunda gård i Norra Botkyrka.

S25. Boende nr 21 (ej sakägare)

Hej vi såg precis planen för Hallunda gård och är strikt emot detta. Då detta förstör både natur och passar inte in i området. Natur där är en jätte bra promenad väg och härlig natur som inte borde förstöras.

S26. Boende nr 22 (ej sakägare)

Hej, jag skriver till er pga förslaget till bebyggelse på hallunda gård. Jag har växt upp i detta område och tycker att det är synd att förstöra ett så fint område för att bygga hus och lägenheter. Den gamla skogsstigen och grönskan runt om kring är inte värd att förstöra i min mening. Bronsgjutarvägen och närliggande hus är idag fridfulla och öppna områden, bygger man fler hus och lägenheter kommer den fridfullheten och öppenheten försvinna. Det kommer att bli trångt och för mycket liv och väsen runt om. Grönskan och historian som finns i och

runtomkring hallunda gård kommer att försvinna och istället ersättas av betong o gråa väggar. Den kända målarpromenaden som så många promenerar på kommer även den att försvinna.

Jag är helt och hållet emot detta förslag.

S27. Boende nr 23 och 24

Inledningsvis vill vi fråga varför Botkyrka kommun väljer att utreda just detta känsliga och unika område för exploatering?

Detta inte minst med tanke på kommunens egen översiktsplan från 2002 under rubriken "Värden att bevara" Här kan man läsa hur högt man i detta område skattar möjlighet till friluftsliv, tätnära rekreation, tysta miljöer och estetiska utblickar. Det är helt klart motsägelsefullt att kunna bibehålla områdets ovan nämnda stora kvalitéer samtidigt som man i förslaget vill tillföra området ny bebyggelse.

Sjöängsområdet som i förslaget är tänkt till villa/radhusbyggen finns det flera skäl till att inte bebygga. En exploatering skulle ta ifrån de boende ett kärt rekreationsutrymme. Ängen är den enda öppna ytan i vårt område där man utan bekymmer kan lämna sina barn och barnbarn för olika aktiviteter vinter som sommar. Övrigt grönområde är skog och berg dvs otillgänglig terräng för de flesta.

Det skulle heller inte längre finnas en naturlig övergång från det befintliga radhusområdet till den unika bebyggelsen i Nedre Hallunda dvs de gamla fastigheterna från mitten av 1800 talet som idag är i privat ägo, upprustade och till ögonfägnad och till glädje för alla människor som besöker denna idyll. Området med dessa gamla hus är i det närmaste att betrakta som unikt och skäl till att bevara dess atmosfär och känsla vid vandring längs Hallundagårdsväg mot Mälarens strandpromenad.

Gör Hallunda gård och Nedre Hallunda i stället till ett attraktivt område som minner om en svunnen tid för era invånare i Botkyrka kommun och andra som är intresserade av kulturhistoria. Det var säkert inte någon tillfällighet att dåvarande beslutsfattare i kommunen lämnade denna mark orörd när radhusområdet byggdes på 70-talet.

Det pratas om småskalighet i programmet på flera stället vilket är en beskrivning som vi inte håller med om. Det ser verkligen ut som att man måste klämma in så många skattebetalare som möjligt på denna lilla yta.

Nog måste det finnas annan mark att bygga på. Härmed godkännes förslaget inte gällande Sjöängen.

Bevara vår fina och värdefulla äng intakt. Tack!

S28. Boende nr 25 (ej sakägare)

Jag bor på (...) och har läst om planerna och sett planritningarna som Botkyrka kommun har skapat för området precis intill mitt och min familjs boende. Jag gillar inte alls det då det tar död på i princip all grönska som vi har i denna del av Norsborg! Den trafik av både människor och bilar som det även skulle innebära förstör även det fridfulla med att bo på just denna del av Norsborg. Vill kommunen omvandla Norsborg till en trångbebodd ort? Är det verkligen nödvändigt att bygga alla dessa bostäder här i Hallunda-Norsborg? Bostäderna som byggdes i Alby har fortfarande inte sålts. Varför fokuserar man inte på att försöka få de sålda innan man återigen bygger nytt?! Det passar absolut inte in i området att bygga en massa höghus mitt bland kedje- och radhusområden som finns på vardera sida om grönskan.

Har ni ens tänkt på vilka risker det eventuella byggandet innebär för oss som bor på Bronsgjutarvägen?? Hur många saker som kan gå snett under byggandet och hur det påverkar oss.

Jag protesterar mot byggandet på Hallunda gård!

S29. Boende nr 26

På styrelsemöte 2020-07-28 beslutade vi – om det planerade bygget för Hallunda gård gällande bebyggelse Sjöängen accepteras och genomförs – att flytta säte för våra tre aktiebolag från Botkyrka Kommun. Samtliga bolag är idag registrerade på adressen (...). Valet att etablera våra bolag och bo i det här området var närheten till naturen och dess mångfald.

- Som direkt berörda företagare och husägare närmast ängen, enligt förslaget till detaljplanen Sjöängen, får vi stora 2-vånings villor bara några meter ifrån vårt hus istället för den vackra naturen.
- Enligt stadgarna är hela mejramenssamfällighet ett bilfritt område. Enligt förslaget till detaljplan får vi en ny gata som går bara några meter från våra hus, samt nya stora villor med planerade parkeringsplatser. Detta kommer att innebära en kraftig utökning av trafiken genom Hallunda gårdsväg och tillsammans med den redan tätt bebyggda Mejramenssamfällighet (116 hus) förvandlas hela området till ett tätt gytter.

- Buller från lastbilar, byggnadsmaskiner samt övrig trafik som kommer att uppstå under byggnadstiden blir oacceptabelt högt under många år. Dessutom kommer bullernivån även efter avslutad byggnation öka betydligt.
- Boende i de 27 nybyggda villor kommer att behöva använda kommunala färdmedel. Närmaste busshållplatser finns nu längs Slagstavägen – utanför Mejramens samfällighet. Boende på Sjöängen kommer då att utnyttja gångvägar och små gator som ägs och sköts av samfälligheten. Detta kommer att innebära väsentliga störningar för de boende samt ökade underhållskostnader för samfälligheten.
- Mejramens samfällighetsförening består av 116 hus och så gott som alla är bestämt emot en sådan bebyggelse! Vi kommer att, tillsammans med alla de andra berörda parter, med alla legitima och lagenliga medel, i alla instanser och under hela processen, bestrida detaljplanen gällande Sjöängen!

S30. Utbildningsförvaltningen

Beslut

Utbildningsförvaltningen tillstyrker förslaget till detaljplan.

Sammanfattning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram ett förslag till ny detaljplan för detaljplan för Hallunda gård, stadsdelen Hallunda i Norsborg, Botkyrka. Utbildningsförvaltningen är positiv till samhällsbyggnadsförvaltningens förslag till detaljplan och hur beskrivningen av en ny förkola i området har gestaltats.

Utbildningsförvaltningen har inga övriga synpunkter att lämna.

S31. Boende nr 27 (ej sakägare)

Sammanfattning: Kommunens förslag till detaljplan innebär att värdefull naturmark med stora rekreativa och kulturella värden för alltid förstörs.

Utöver det ödeläggs de helt unika värden som skapades av svensk trädgårdskonsts stora portalfigur – Emma Lundberg – under det första hälften av 1900-talet. Lundberg är den stora pionjären i svensk trädgårdskonst. På Millesgården uppfördes år 1998 t.ex. ”Emma Lundberg Trädgården”, som är en hyllning till Emmas idéer. Men det som kan sägas vara originalet är just trädgården vid Hallunda gård. Jag och alla vi som ställer oss bakom detta upprop vill därför

att kommunen omprövar sin inställning, och på ett konstruktivt sätt hittar en alternativ lösning på annan plats för exploateringen. Området är helt unikt i sitt slag, och det vore en katastrof om det här förvandlas till bostadsområde, när det faktiskt finns andra alternativ till placering. Utarma inte Botkyrka genom att ödelägga den naturmässiga och historiska mångfalden. Förstör inte Botkyrkas smycke!

Bakgrund: Människan behöver ej bara bostad utan också natur att vistas i. Varför prata och skriva högtidligt om betydelsen av miljö och natur, när den ändå fråntas oss. Området kring Hallunda gård är en oas för själen och för alla oss som vill vara i naturen – det är också en plats som ger kulturhistoriskt sammanhang och historisk mening. Här finns stora kulturella, naturmässiga och rekreativa värden. Området är speciellt genom sin naturmässiga mångfald med både vilda och odlade växer. Hallunda gård är omgärdad av äppelträdgård, hagtornshäckar, kastanjealléer. Växtligheten är helt nödvändig för humlor, bin, fjärilar och ja – för människans överlevnad. Vi har ansvar för framtiden.

Historiskt värdefull unik trädgårdsarkitektur

Så vitt jag känner till har ingen i detta sammanhang tagit upp Emma och Erik Lundbergs trädgårdsarkitektur. De är de som skapat trädgården vid Hallunda gård, och just detta är kanske deras främsta verk. På Millesgården skapades år 1998 ”Emma Lundberg Trädgården” (en trädgård som skapades som hyllning till svensk trädgårdskonsts stora pionjär). Men trädgården vid Hallunda gård är ju faktiskt själva originalet. Mångfalden som blandar det vilda med det odlade.

Man kan ännu idag vid Hallunda gård se hur den engelska parken på ett smidigt sätt glider över i naturlig löv- och barrskog. Delar av fruktträdgården finns ännu kvar på kommunens mark. Träden inbjuder barnen att klättra i, frukt att plocka. Underbar blomning! Den stora ängen mellan gården och Bronsgjutarvägen är till exempel passande för lek och drakflygning. Låt oss ha kvar det lilla som ännu finns kvar.

Det finns många sätt att bevara resterna med ängarna invid Hallunda gård. Här har Botkyrka rentav en möjlighet att lyfta fram området, och med varsam renovering lyfta fram stora naturmässiga och kulturella värden! Emma Lundbergs trädgårdskonst – och allt det vildvuxna och genuina - borde Botkyrka se som en stor tillgång för generationer framåt. Källor om Emma Lundberg finns många. Jag lämnar bara ett exempel – Emma Lundbergs trädgårdskonst, av Stella Westerlund 1997 (Nordiska Muséets förlag).

Med vänliga hälsningar och hopp om förståelse i denna viktiga fråga för hela Botkyrkas framtid!

S32. Boende nr 28 (ej sakägare)

Det har kommit till min kännedom att Botkyrka kommun planerar att bygga bostäder, både villor och höghus, i Norsborg, Hallunda gård, längst Tomtbergavägen/Hundhamravägen.

Som Botkyrka- och Norsborgbo som bor på Hundrahamravägen är jag (och många i min omgivning) starkt emot detta förslag!

Jag är inte emot bygge av bostäder för det behöver kommunen verkligen, men Hallunda gård, och på det sätt som framgår i detaljplanen är helt fel! Området i dagsläget är populärt för promenader och cykling, fint och harmoniskt med sin natur, och nära till Mälaren och Mälarpromenaden, det är skamligt att man vill förstöra det och kasta in en massa bostäder i ett sådant litet och fint historiskt område. Ett populärt promenadstråk kommer att förstöras, avståndet till naturen och Mälarpromenaden blir längre, och Norsborg natur är bland det finaste vi har. Man kommer höra husens buller både under bygget och när det är färdigt av alla människor som bor och vistas där, när man försöker ta en lugn och skön promenad längst vattnet.

Nej tack!

Inget bygge på Hallunda gård!

S33. Boende nr 29 ej sakägare

Vi på Mejramvägen säger emot bebyggelsen på våran äng! Det blir mycket mer trafik på ett ställe där små barn leker och gå till och från stranden på somrarna. Det förstör även vår utsikt som vi betalat pengar för och därmed drar ner priset på våra radhus.

Vi kommer, ifall de behövs, skriva en namninsamling från boende på Mejramvägen & Hallunda Gårdsväg som går emot bebyggelsen på vår äng! Vi satte stopp för bygget för några år sedan och vi kommer göra det igen.

S34. Boende nr 30 och 31 (ej sakägare)

Önskar ej någon bebyggelse på vår äng Hallunda gårds väg, vår väg kan inte hålla för mer trafik under byggtid, det blir störande för alla oss som bor här redan. Ett lugnt och fridfullt område med fin natur nära, tänker också på alla

barn i området hur blir det för dom?????? Har bott här sedan 1973 och trivs utmärkt här och hoppas kunna bo kvar med alla fina grönområden inpå knuten.

S35. Boende nr 32 (ej sakägare)

1. Anser ni att tiden för samråd mitt under sommarsemestern är optimal?
2. Ni anser att kapacitetsökningen gällande trafiken på Tomtbergavägen blir ca 20%. Är det inte väl låg räknat?

S36. Mejramens samfällighet

- Igår ställde jag frågan: Hur stor hänsyn kommer man att ta till protester mot bygget? Eller är man tvungen av ekonomiska skäl att genomföra planerna? Man misstolkade frågan helt (avsiktligt?) så jag förtydligar frågan. Har kommunen avtal som gör att man inte kan dra sig ur projektet och avstyra det av ekonomiska skäl? Har man bundit upp sig med Titania?
- Man sa också på mötet att kommunen har fått uppdrag att förtäta. Uppdrag av vem?
- Angående information till sakägare, jag har inte hört någon som fått brev och man skyller på Bring. Dessutom sa (...) på samrådsmötet att hon var tvungen att dra en linje för vilka som skulle få brev. Dvs man har uppenbarligen trott att endast närmsta raden av hus vid Sjöängen blir berörda och inte förstätt vad detta område betyder för samtliga boende i Mejramens samfällighet och även för övriga samfälligheter. Man har alltså valt att själv "dra en linje" som inte alls stämmer med verkligheten.
- Bör man inte undersökt betydelsen av grönområdet för boende som första punkt?
- Det grönområde som man säger sig spara är ett berg, det är vad vi får kvar. Hur tänker man där?
- Värdet på våra fastigheter kommer att sjunka betänkligt, är det kommunens avsikt att skjuta oss i sank? Det är ändå vi som är starka skattebetalare.
- Hur mycket prestige lägger ni i projektgruppen i att genomföra detta katastrofala bygge? Det framgick väldigt tydligt på samrådsmötet att våra frågor var obekväma och man tänkte inte lyssna på boende.
- På vilket sätt förhindrar det att enbart öppna Hallunda Gård och fokusera planerna på det och då inte bygga resterande bostäder?
- Finns det något underlag som visar behov av en restaurang och handelsträdgård? Samtidigt tillåter kommunen att man stenlägger sina

trädgårdar och tar bort all grönyta, det går stick i stäv med den påstådda ambitionen "öppna naturområden".

- Om jag uppfattade samrådsmötets information rätt (väldigt dåligt genomfört möte) så styr inte kommunen hur många våningar husen byggs i utan det är upp till byggherren. Dvs kan absolut blir 5-6-7-8 våningar om de så vill. Stämmer detta?
- Varför måste man absolut förtäta denna del? Vad är poängen med det hela? Det finns gott om yta i ytterkanterna. Vad är tanken med att förstöra så mycket för så många?
- Är det inte vi som bor här som först och främst ska tycka? På samrådsmötet framgick tydligt att det var projektgruppen som skulle tycka, bor ni här?
- När får man svar på sina frågor?

Ordf. för Mejramens samfällighet

S37. Boende nr 14

Instämmer helt med dig (...)! Många relevanta frågor! När får vi svar!
(har bifogat yttranden S36 från Mejramens samfällighet)

S38. Boende nr 14

Kommer man ta hänsyn till protester?
Eller är det Titania som har bestämt hur många bostäder som ska byggas för att få stor lönsamhet som möjligt?
Varför har vi sakägare inte fått informationen? (det går inte att skylla på Bring).

S39. Boende nr 14

Har just tagit del av detaljplanen över Hallunda Gård som nu finns att se på kommunens hemsida. Jag bor i Slagsta, granne med ängen vid Hallunda Gårdsväg, norr om Hallunda gård. Det är vårt fantastiska grönområde som nu hotas. Hus ska byggas på hela ängen, nya vägar ska anläggas. Detta är så hänsynslöst mot oss som bor här och har flyttat hit en gång för den vackra naturen och lugnet runt oss. Vi kommer att få leva i en byggarbetsplats alldeles inpå oss i flera år. In i det längsta hade vi hoppats att vår lilla äng skulle skonas och att man skulle inse vikten av gröna oaser i närområdet.

Byggplaner har stoppats tidigare flera gånger under årens lopp, senast 2008, tack vare en stark opinion. Jag vet att det behövs bostäder men byggandet måste ske med varsamhet och hänsyn.

Just nu saknas det! Förstår inte hur de som planerar i Samhällsbyggnadsnämnden tänker! Värna om helheten som en politiker sa men vi som bott här i många år tillhör också helheten. 600-800 nya bostäder runt Hallunda Gård, i detta historiskt och kulturellt känsliga område, även om restaurang och närodlade grönsaker och höns på Hallunda Gårds tomt låter trevligt.

Runt om i Botkyrka görs misstag. Stenmassor invid Botkyrka kyrka, Titania bygger bostadsrätter i Alby som ingen har råd att köpa och som sedan måste ombildas till hyresrätter som blir för dyra att hyra. Överallt i Botkyrka bygger Titania, detta bolag som under åren fått ett antal anmälningar till arbetsmiljöverket. Är det bara pengar som styr?

NEJ TILL DETALPLAN FÖR HALLUNDA GÅRD!

S40. Boende nr 33

Hejsan! Jag är verkligen mot att ni funderar på bygga hus på Hallunda gårdsväg där vi har sån härlig/ fin natur där vi njuter av lugnet. Det här är Botkyrkas lugnast och fridfullt område. Att ta promenader genom dessa stigar är så av slappnad. Jag har Flera familjemedlemmar som Bor runt om i Stockholm bland annat min farmor som är gammal trots hennes ålder så älskar hon just att vara här dels För naturen och lugnet.

Vi håller redan få ont om natur tanke på All byggnationen så snälla bygg inte runt Hallunda gårdsväg, det är underbar Plats barnen för lek och skogs promenader förstör inte det och tänk på kommande framtid då våra barn ska växa Upp här Runt Om. Vi tycker ni gör fel genom att förstöra naturen och börjar Bygga för pengar skull. Sverige är en av de länder i världen där vi har Så fint natur.

S41. Boende nr 34

1. I huvudsak tycker jag att förslaget är bra. Framför allt att Hallunda Gård som äldre gårdskomplex kommer att finnas kvar för framtida boende och besökare. Om förslaget inte antas med de förändringar som kan komma, kan om jag förstår saken rätt gården och dess byggnader inte bevaras och finnas

kvar utan mycket stora kostnader. Det tror jag inte någon privat eller offentlig ägare har möjlighet till.

2. Det allra bästa med förslaget är att återuppliva handelsträdgården och att det även kanske blir möjligt att i framtiden åter ha djur på gården. Detta är viktigt om det går att genomföra då flertalet av de nu levande och framtida barn inte vet hur det såg ut och vad som hände på en gård som Hallunda. De stora fälten försvann ju efter det att gårdens såldes till Stockholms Stad. Se nedan om min och mina släktingars boende på Hallunda.

3. Vad är då inte är bra! Restaurangen som nuvarande förslag ser ut passar inte in i miljön. Det är inte rätt att bygga en ny byggnad som skymmer Gårdens utseende från söder.

4. Nu till några felaktigheter eller frågor som jag har observerat i handlingarna. Jag bor på en gammal del som tillhörde gården tidigare. Numera fastighet (...). När jag och min hustru köpte tillbaks denna fastighet så benämndes den Röda Stugan (se tomtkarta från köpet). Namnet på detta hus har, om jag har förstått rätt hetat Röda Stugan redan på 30 talet och före det, då min morfar och mormor köpte gården. Till detta hus flyttade ägaren av Hallunda Gård när min morfar köpte gården. Detta som en väntan på att flytta till en annan gård. Hon flyttade sedan till gården Fittja. Jag ingen aning om när namnet på min fastighet ändrades, och har inte hittat några handlingar som visar att det har varit någon grindstuga, som kommunen numera kallar fastigheten. I detta sammanhang är det lämpligt att återuppliva det som jag tror är det rätta namnet dvs. Röda Stugan. Efter ny forskning som jag och min bror har gjort finns det nog en sammanblandning med en tidigare stuga som låg öster om Röda Stugan. Den stugan hörde till Brunna gård.

4. Något som saknas i handlingarna är vad som skall hända med Parkstugan som är en egen fastighet. Denna är liknande torpet Lugnet.

5. Nu till vem jag är som lämnar dessa synpunkter, kommentarer, önskningsar och förslag.

Jag (...) är dotterson till (...) som köpte och renoverade gården från 1929 och framåt. Jag och mina syskon har sedan 1946 bott på Hallunda Gård och i många av husen på gården. Jag har vistats på Hallunda under alla somrar sedan 1948 tillsammans med mina syskon och ett flertal av mina kusiner och andra släktingar. Under våra unga år sommarjobbade vi ofta med att plocka

jordgubbar och hallon bland annat i handelsträdgården som då drevs av en trädgårdsmästare som för oss hette Mäster. Det var vår mycketnyttiga introduktion i arbetslivet. Vi var ett stort antal kusiner och andra barn som hade underbara år på Hallunda. Jag själv arbetade under 1966-1967 på gården som lantarbetare och fick då en stor insikt i lantbrukslivet. Eftersom jag fortfarande bor här och har hela mitt liv här så är jag mycket väl förtrogen med hur utvecklingen har varit sedan jag föddes.

Jag är nog den person som bott längst på Hallunda Gård och de gamla ägorna av alla nu levande personer.

S42. Boende nr 27 (ej sakägare)

Sammanfattning: Kommunens förslag till detaljplan innebär att värdefull naturmark med stora rekreativa och kulturella värden för alltid förstörs.

Utöver det ödeläggs de helt unika värden som skapades av svensk trädgårdskonsts stora portalfigur – Emma Lundberg – under det första hälften av 1900-talet. Lundberg är den stora pionjären i svensk trädgårdskonst. På Millesgården uppfördes år 1998 t.ex. ”Emma Lundberg Trädgården”, som är en hyllning till Emmas idéer. Men det som kan sägas vara originalet är just trädgården vid Hallunda gård. Jag och alla vi som ställer oss bakom detta upprop vill därför att kommunen omprövar sin inställning, och på ett konstruktivt sätt hittar en alternativ lösning på annan plats för exploateringen. Området är helt unikt i sitt slag, och det vore en katastrof om det här förvandlas till bostadsområde, när det faktiskt finns andra alternativ till placering. Utarna inte Botkyrka genom att ödelägga den naturmässiga och historiska mångfalden. Förstör inte Botkyrkas smycke!

Bakgrund: Människan behöver ej bara bostad utan också natur att vistas i. Varför prata och skriva högtidligt om betydelsen av miljö och natur, när den ändå fråntas oss. Området kring Hallunda gård är en oas för själen och för alla oss som vill vara i naturen – det är också en plats som ger kulturhistoriskt sammanhang och historisk mening. Här finns stora kulturella, naturmässiga och rekreativa värden. Området är speciellt genom sin naturmässiga mångfald med både vilda och odlade växer. Hallunda gård är omgärdat av äppelträdgård, hagtornshäckar, kastanjealléer. Växtligheten är helt nödvändig för humlor, bin, fjärilar och ja – för människans överlevnad. Vi har ansvar för framtiden.

Historiskt värdefull unik trädgårdsarkitektur

Så vitt jag känner till har ingen i detta sammanhang tagit upp Emma och Erik Lundbergs trädgårdsarkitektur. De är de som skapat trädgården vid Hallunda gård, och just detta är kanske deras främsta verk. På Millesgården skapades år 1998 "Emma Lundberg Trädgården" (en trädgård som skapades som hyllning till svensk trädgårdskonsts stora pionjär). Men trädgården vid Hallunda gård är ju faktiskt själva originalet. Mångfalden som blandar det vilda med det odlade.

Man kan ännu idag vid Hallunda gård se hur den engelska parken på ett smidigt sätt glider över i naturlig löv- och barrskog. Delar av fruktträdgården finns ännu kvar på kommunens mark. Träden inbjuder barnen att klättra i, frukt att plocka. Underbar blomning! Den stora ängen mellan gården och Bronsgjutarvägen är till exempel passande för lek och drakflygning. Låt oss ha kvar det lilla som ännu finns kvar.

Det finns många sätt att bevara resterna med ängarna invid Hallunda gård. Här har Botkyrka rentav en möjlighet att lyfta fram området, och med varsam renovering lyfta fram stora naturmässiga och kulturella värden! Emma Lundbergs trädgårdskonst – och allt det vildvuxna och genuina - borde Botkyrka se som en stor tillgång för generationer framåt. Källor om Emma Lundberg finns många. Jag lämnar bara ett exempel – Emma Lundbergs trädgårdskonst, av Stella Westerlund 1997 (Nordiska Muséets förlag).

Med vänliga hälsningar och hopp om förståelse i denna viktiga fråga för hela Botkyrkas framtid!

S43 Boende nr 35 (ej sakägare)

Varför vill ni totalförstöra det vackra natur- och kulturområdet runt Hallunda gård. Öppna gärna upp själva gården för besökare men förstör inte natur runt i kring. Har ni överhuvudtaget tänkt något på konsekvenserna av ett så stort antal nya (fula) bostäder? Bland annat all biltrafik m.m. Snälla inse att det är en riktigt dålig idé.

S44. Boende nr 27 (ej sakägare)

Läs insänt Mitt i 4.8.2020

Prata med Byggnadsvårdsföreningen

Naturskyddsföreningen

Lyssna på P1 Radion Hysesyn, Ulla Skoog, Det ledsna huset
Stadsmuseet Stockholm

S45. Boende nr 36 (ej sakägare)

Ett förslag till exploatering för bostadsändamål av Hallunda gård inklusive fornlämningsområden finns för närvarande ute för samråd. Förslaget innebär enorma ingrepp i det kulturhistoriskt intressanta och ovärderliga området. Obeskrivliga (och till stor del ännu okända) värden kommer att förstöras om planförslaget genomförs. Det går inte att bevara de kulturhistoriska värdena och samtidigt bebygga området.

Hallunda gård är en unik historisk plats, inte bara för Botkyrka eller Sverige, men för Europa och världen. Här fanns norra Europas största bronsverkstad (man har grävt fram 12 bronshärdar, men ännu fler kan finnas kvar) och Sveriges största boplats från bronsåldern. Så stor att arkeologerna talar om en by, trots att bybildningar faktiskt ännu inte ska ha uppstått på den tiden här. Två lerklinade hallbyggnader har grävts fram, så kallade långhus och norra Europas troligen största fynd av bronsålderskeramik, hela 49 000 krukskärvor. Även ett gravfält från bronsåldern och med en mindre överliggande gravplats från järnåldern grävdes ut. Tre gravrösen finns i grupp nära Mälaren och det närmast Hallunda gårds befintliga bebyggelse är ett av länets största. Dessa har inte grävts ut. Trots alla fynd är ändå endast en mindre del av fornlämningsområdets 2 hektar undersökt av ett helt team arkeologer (däribland Björn Ambrosiani känd från Birka) under åren 1969-1971. En utgrävning av hela fornlämningsområdet hade varit alltför tidskrävande och kostsam, så större delen har bevarats för eftervärlden och inte exploaterats. Helt unikt är att det verkar vara en kontinuerlig bosättning på Hallunda gård sedan bronsåldern fram till idag. Fornlämningsområdet omfattar även det så kallade Hallundagravfältet från järnåldern och herrgården har föregåtts av tidigare bostadsbebyggelse från äldre tider. Den nuvarande mangårdsbyggnaden på Hallunda gård är från mitten av 1700-talet (med senare tillägg av empire från 1800-talet) och har spelat en viktig roll i landets storpolitik. Det var på Hallunda gård som de samman-svurna, vid en julfest julen 1791, ska ha träffats och planerat mordet på kung Gustav III. Mördaren Anckarström ska ha utsetts till skytten genom ett parti tärningsspel på festen. Löjtnant Carl Fredrik Ehrenswärd vars far ägde Hallunda gård hör till dem som dömdes för mordet och landsförvisades. (Även löjtnant Alf Gyllencreutz från Alby säteri och flera andra unga botkyrkaädling-ar ingick i sammansvärjningen). I dag är Hallunda gård en välbevarad och ålderdomlig gård med bevarade uthus förutom själva herrgården. Gården bör bevaras i sin helhet och inte förvanskas, utan rustas upp med försiktighet och med kulturhistoriskt riktiga metoder och material. Områdets fornlämningsområden

förtjänat större uppmärksamhet och fokus bör läggas på att sprida medvetenhet om hur kulturhistoriskt och unikt området är och absolut bevaras för kommande generationer. Den exploatering som föreslås i samrådets detaljplaneförslag skulle vara förödande för områdets kulturhistoriska värden och innebära en stor förlust för Sverige och faktiskt även Europa. Byggplanerna på Hallunda gård måste stoppas i sin helhet.

S46. Boende nr 37

Stoppa byggnationen på Hallunda äng om det inte går. Bygg inte förskolan längst bort på ängen. Flytta byggnationen till andra sidan gravröset. Låt fotbollsplanen vara kvar. Bygg lite bänkar vid gravröset. Förbättra nedfarten till Mälaren.

S47. Boende nr 38

Jag bor precis vid ängen och vill absolut inte ha någon småhus där alls. Hur blir det våra hus? Det kommer att påverka oss jätte mycke värdet på våra hus kommer att sjunka. Jag som är sjuk och behöver lugn och ro. Jag påpekar en gång till att jag säger NEJ till bygget.

S48. Boende nr 39 och nr 40 (ej sakägare)

Vad är detta för trams, att bygga 5-6 vånings hus plus restauranger och annan dynga på vår fridfulla äng och mötesplats där vi som boende runt detta brukar samlas och umgås. Vart skall vi ta ängen?

Tänk Er för före Ni tar några beslut, det brukar barka åt helvete när ni bara tar beslut och inte tänker före, detta är den ända idyllen vi har runt Hallunda Gård. Hoppas på de bästa önskar ett glatt par som vill bo kvar i denna idyll som när vi tog beslutet att flytta hit 1994.

S49. Boende nr 41 (ej sakägare)

Nej till bygget

S50. Boende nr 2 (ej sakägare)

Förstör inte ett naturskönt för oss närboende och boende i Skavsta Hallunda och Norsborg

S51. Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution har elnätanläggningar inom område för aktuell detaljplan bestående av 0,4 kV markkabel, mörkblå streckad linje. Elnätanläggningarnas läge i kartan är ungefärligt.

I planförslaget redovisas endast ett E-område där det är oklart ifall ytan är avsedd för transformatorstation. Ifall ytan är avsedd för en transformatorstation är placeringen inte bra då den är placerad i utkanten av bebyggelsen.

Om detaljplanen skall gå att genomförande så behöver den kompletteras med fler E-områden. Gärna i storlek 10x10meter. Ett förslag med fyra helt nya lägen för fyra nya transformatorstationer bifogas i remissvaret. Förslaget bygger på att avståndet mellan transformatorstation och den potentiella förbrukaren (elkunden) inte blir för långt. Ett för långt avstånd mellan transformatorstation och kund kan medför tekniska problem och fördröjande omständigheter.

Vattenfall Eldistribution önskar att kommunen ändrar förklaringen E = Tekniska anläggningar på plankartan till E = Nätstation / Transformatorstation för att på så sätt förtydliga och avgränsa användningsområdet till det som det är avsett för.

Någon byggnad får inte placeras på ett närmare avstånd än 5 meter från nätstationen.

I plankartan framgår att det finns en kulturhistorisk miljö inom planområdet. Därmed vill Vattenfall Eldistribution upplysa om att Vattenfall Eldistribution ställer upp fristående nätstationer i ett standardutförande där beställaren kan bestämma viss färg, struktur på betong samt takutformning (plant eller sadel). Om eventuella önskemål gällande nätstationens utformning finns utöver standardutförandet betraktas dessa som tillval och ska då bekostas av beställaren, i detta sammanhang kommunen (se bifogad bilaga, Nätstationer Standardutförande och Nätstationer utöver standardutförande som bekostas av den som begär den).

Vattenfall Eldistribution vill informera om följande:

- Eventuell flytt/förändringar av befintliga elnätanläggningar utförs av Vattenfall Eldistribution, men bekostas av exploitören.
- Offert på eventuella el-serviser, både byggkraft och permanent servis, beställs via <https://www.vattenfalleldistribution.se/el-hem-till-dig/> eller på telefon: 020-82 10 00.
- Vid eventuella schaktningar skall kabelutsättning begäras. Detta beställs via Post och telestyrelsens www.ledningskollen.se

- Vid ny infart till fastigheten skall befintlig markkabel förläggas i rör. Detta beställs samtidigt som beställning av el-serviser.
- Befintliga elnätanläggningar måste hållas tillgängliga under alla skeden av plangenomförandet.
- Någon anläggning, tex byggnad, får inte uppföras invid elnätanläggning tillhörande Vattenfall Eldistribution så att gällande säkerhetsavstånd inte hålls.

S52. Boende nr 42 (ej sakägare)

Som ni inom planenheten känner väl till så ser bebyggelsen inom Hallunda och Norsborg av flerbostadshus som byggdes under miljonprogrammet man har i stort sett valt ut en modell av byggnad som man har stoppat i en kopian och spritt över Hallunda och Norsborg av dåvarande företaget JM (John Mattsson) och EM (Einar Mattsson) under 70 talet. Idag verkar man tom ha bara en part man samarbetar med Titania som nyligen har byggt tingstorget i Alby höjden mellan tunnelbanan och Grindtorpskolan. Och hur har det gått där då? Jo man har byggt bostäder som är inte lämpade för medborgarnas ekonomi om man kollar snittet i vår kommun. De som köpt bostäder från Titania och vill kanske flytta till större måste sälja med stora förluster (minus 20%) efter ca 2-3 år. Man ska inte spekulera i bostäder men åtminstone få tillbaka sitt lån....

Eftersom man uppenbarligen saknar tillbaka till miljonprogram tidens arkitektur så väljer man samma bolag som hör och häpna väljer samma arkitekter till nya bygget i Hallunda Gård som man hade på tingstorget inte ens färgen kunde man ändra på illustrationerna.

Att se att det är samma stil i arkitekturen behöver man inte vara arkitekt för att se det. Jag såg ett inlägg från Arkitema Arkitekts på LinkedIn och tänkte nej inte ett till Tingstorget på Hallunda Gård. Det är självklart att det ska byggas i kommunen men lite mer variation skadar inte.....

S53. Boende nr 43 (ej sakägare)

Jag vill inte att man bygger bostäder på ängarna, grönområden och öppna ytorna runt Hallunda gård! Det förstör det vackra naturen där! Lär att fatta det! Man behöver inte fylla varanda tom yta! Lägg av nu! Bygg inte där! Skärp er!

S54 Boende nr 44 (ej sakägare)

Hej, jag heter (...) och bor på bronsgjutarvägen med min make och två små barn. Vi flyttade in i detta område på grund av att det är ett lungt område nära

naturen. Vi gillar att ta långa promenader runt omkring vårt boende där vi njuter av naturen och tystnaden som finns.

Jag har läst och kollat igenom era planer för detta bygge ni planerar intill vårt hem. OGILLAR detta skarpt. Det förstör hela grejen med att vilja bo där vi gör. Vi flyttade in för att vi ville komma bort från de trånga bebodda området närmare hallunda och norsborg centrum. Därför känns det så himla tråkigt att höra/läsa era planer för den fina grönskade område vi har nära oss. Vi har lagt ner våra hjärtan och själ i vårt hem, inte för att tala om den ekonomiska bördan vi lagt ner på vårt boende då vi satsat för att bo kvar där länge. Nu känns det som era planer förstör allt vi planerat. Vi vill inte ha ett helt nytt grannskap nära oss!!!! 600-800 bostäder skulle innebära mycket mer trafik av människor och fordon. Troligen ökad kriminalitet. De djur som finns där kommer att försvinna.

ÄVEN påverkan på vårt hus värde kommer sannolikt att minska!!

Hur har ni tänkt med att bygga höghus upp till sex våningar!??, i ett område som enbart har hus av olika slag. Det platsar ej in i vårt område! Känns ej okej. Precis intill vår gata ska det byggas parkering till den förskolan som ska finnas, det kommer innebära mer ljud och det kommer cirkulera mer människor i vårt lugna!!! Område! Dessutom finns det många förskolor i området där det finns möjlighet att placera sina barn på.

Är emot hela er plan för hallunda gård. Låt naturen och folket som bor i detta område vara ifred. Vem vet vad som kan hända med våra hem när ni håller på med ert bygge av bostäder, där ni antagligen kommer att spränga och gräva! Tar ni hänsyn till fornlämnningar som finns i området.

Vi kräver att ni tar hänsyn till de som redan nu bor i Botkyrka kommun och många av oss bor i detta område nära era planer för hallunda gård för att det är nära till naturen och längre bort från de täta bebodda Hallunda/norsborg!

Vi är emot bygget av Hallunda Gård!!!

S55. Boende nr 36 (ej sakägare)

Ett förslag till exploatering för bostadsändamål av Hallunda gård inklusive fornlämningsområden finns för närvarande ute för samråd. Förslaget innebär enorma ingrepp i det kulturhistoriskt intressanta och ovärderliga området. Obeskrivliga (och till stor del ännu okända) värden kommer att förstöras om planförslaget genomförs. Det går inte att bevara de kulturhistoriska värdena och samtidigt bebygga området.

Hallunda gård är en unik historisk plats, inte bara för Botkyrka eller Sverige, men för Europa och världen. Här fanns norra Europas största bronsverkstad (man har grävt fram 12 bronshärdar, men ännu fler kan finnas kvar) och Sveriges största boplats från bronsåldern.

Så stor att arkeologerna talar om en by, trots att bybildningar faktiskt ännu inte ska ha uppstått på den tiden här. Två lerklinade hallbyggnader har grävts fram, så kallade långhus och norra Europas troligen största fynd av bronsålderskeramik, hela 49 000 krukskärvor.

Även ett gravfält från bronsåldern och med en mindre överliggande gravplats från järn-åldern grävdes ut. Tre gravrösen finns i grupp nära Mälaren och det närmast Hallunda gårds befintliga bebyggelse är ett av länets största. Dessa har inte grävts ut.

Trots alla fynd är ändå endast en mindre del av fornlämningsområdets 2 hektar undersökt av ett helt team arkeologer (däribland Björn Ambrosiani känd från Birka) under åren 1969-1971. En utgrävning av hela fornlämningsområdet hade varit alltför tidskrävande och kostsam, så större delen har bevarats för eftervärlden och inte exploaterats. Helt unikt är att det verkar vara en kontinuerlig bosättning på Hallunda gård sedan bronsåldern fram till idag. Fornlämningsområdet omfattar även det så kallade Hallundagravfältet från järnåldern och herrgården har föregåtts av tidigare bostadsbebyggelse från äldre tider.

Den nuvarande mangårdsbyggnaden på Hallunda gård är från mitten av 1700-talet (med senare tillägg av empire från 1800-talet) och har spelat en viktig roll i landets storpolitik. Det var på Hallunda gård som de samman-svurna, vid en julfest julen 1791, ska ha träffats och planerat mordet på kung Gustav III. Mördaren Anckarström ska ha utsetts till skytten genom ett parti tärningsspel på festen. Löjtnant Carl Fredrik Ehrenswärd vars far ägde Hallunda gård hör till dem som dömdes för mordet och landsförvisades. (Även löjtnant Alf Gyllencreutz från Alby säteri och flera andra unga botkyrkaädlingar ingick i sammansvärjningen).

I dag är Hallunda gård en välbevarad och ålderdomlig gård med bevarade uthus förutom själva herrgården. Gården bör bevaras i sin helhet och inte förvanskas, utan rustas upp med försiktighet och med kulturhistoriskt riktiga metoder och material. Områdets fornlämningsområden förtjänat större uppmärksamhet och fokus bör läggas på att sprida medvetenhet om hur

kulturhistoriskt och unikt området är och absolut bevaras för kommande generationer.

Den exploatering som föreslås i samrådets detaljplaneförslag skulle vara förödande för områdets kulturhistoriska värden och innebära en stor förlust för Sverige och faktiskt även Europa. Byggplanerna på Hallunda gård måste stoppas i sin helhet

S56. Boende nr 14

Till ansvariga politiker. Hallunda gård är en unik historisk plats, inte bara för Botkyrka eller Sverige, men för Europa och världen. Här fanns norra Europas största bronsverkstad (man har grävt fram 12 bronshårdar, men ännu fler kan finnas kvar) och Sveriges största boplats från bronsåldern. Så stor att arkeologerna talar om en by, trots att bybildningar faktiskt ännu inte ska ha uppstått på den tiden här. Två lerklinade hallbyggnader har grävts fram, så kallade långhus och norra Europas troligen största fynd av bronsålderskeramik, hela 49 000 krukskärvor. Även ett gravfält från bronsåldern och med en mindre överliggande gravplats från järnåldern grävdes ut. Tre gravrösen finns i grupp nära Mälaren och det närmast Hallunda gårds befintliga bebyggelse är ett av länets största. Dessa har inte grävts ut. Trots alla fynd är ändå endast en mindre del av fornlämningsområdets 2 hektar undersökt av ett helt team arkeologer (däribland Björn Ambrosiani känd från Birka) under åren 1969-1971. En utgrävning av hela fornlämningsområdet hade varit alltför tidskrävande och kostsam, så större delen har bevarats för eftervärlden och inte exploaterats. Helt unikt är att det verkar vara en kontinuerlig bosättning på Hallunda gård sedan bronsåldern fram till idag. Fornlämningsområdet omfattar även det så kallade Hallundagravfältet från järnåldern och herrgården har föregåtts av tidigare bostadsbebyggelse från äldre tider. Den nuvarande mangårdsbyggnaden på Hallunda gård är från mitten av 1700-talet (med senare tillägg av empire från 1800-talet) och har spelat en viktig roll i landets storpolitik. Det var på Hallunda gård som de sammansvurna, vid en julfest julen 1791, ska ha träffats och planerat mordet på kung Gustav III. Mördaren Anckarström ska ha utsetts till skytten genom ett parti tärningsspel på festen. Löjtnant Carl Fredrik Ehrenswärd vars far ägde Hallunda gård hör till dem som dömdes för mordet och landsförvisades. (Även löjtnant Alf Gyllencreutz från Alby säteri och flera andra unga botkyrkaädlingar ingick i sammansvärjningen). I dag är Hallunda gård en välbevarad och ålderdomlig gård med bevarade uthus förutom själva herrgården. Gården bör bevaras i sin helhet och inte förvanskas, utan rustas upp med försiktighet och med

kulturhistoriskt riktiga metoder och material. Områdets fornlämningsområden förtjänat större uppmärksamhet och fokus bör läggas på att sprida medvetenhet om hur kulturhistoriskt och unikt området är och absolut bevaras för kommande generationer. Den exploatering som föreslås i samrådets detaljplaneförslag skulle vara förödande för områdets kulturhistoriska värden och innebära en stor förlust för Sverige och faktiskt även Europa. Byggplanerna på Hallunda gård måste stoppas.

S57. Boende nr 45 (ej sakägare)

Detta är en skandal.

Släpp sargen och visa ett beteende som är ansvarsfullt mot vår historia och vår framtid. Det är inte fult att ta vara på svenska kultur intressen för Sveriges framtid.

Ta vara på dem och bygg inte bort dem!

Detta är värden som inte kan återtas om ni låter dem försvinna!

S58. Boende nr 14

Synpunkter på planen för bebyggelse vid Hallunda Gård

Hallunda gård är en mycket intressant och naturskön kulturhistorisk plats med anor från 1600-talet, som måste bevaras och underhållas i sitt ursprungliga skick. Exploatering av densamma leder tveklöst till historielöshet och förlust av gemensamma historiska och kulturella värden. Detta kan inte accepteras. Gården ingår i ett historiskt sammanhang med bl a vägförbindelser till Botkyrka kyrka och Norsborgs herrgård, som inte får gå förlorat. Möjligen kan man ta bort stängsel och staket och göra gårdens marker tillgängliga för allmänheten att besöka, men inte mer än så.

Speciellt med tanke på att den oersättliga Norsborgs herrgård har brunnit ner så är tanken på att förstöra fler kulturhistoriska byggnader i kommunen fullständigt hårresande.

Den stora ängen mellan Hallunda gård och Bronsgjutarvägen är oerhört viktig för områdets karaktär, som är ett natur- och friluftsområde med bland annat Mälarpromenaden, en av kommunen etablerad hälsostig, alldeles intill. Exploatering av ängen skulle leda till en förkrossande förlust av områdets karaktär av att vara ett friluftsområde som främjar kommuninvånarnas hälsa och återhämtning och berikar deras fritid. Vetenskapen har påvisat att förlust och minskning av just sådana marker; gröna naturområden vid bebyggelse/

förtätning, påverkar människors hälsa mycket negativt och är av ondo för hela samhället.

Ängen är vital av en annan orsak; biologisk mångfald och klimat. Här kan insekter och småkryp, även pollinerande sådana, föröka sig och sprida sig till övriga närliggande områden. Mindre däggdjur och många fåglar finner bostäder och jaktmarker här. Artrika ängar är en bristvara i de norra kommundelarna och behöver främjas. Ängar fuktar och kyler det lokala klimatet, tar upp föroreningar ur luften samt koldioxid och dämpar ljud från trafik etc.

De två ovanstående faktumen gör en exploatering av ängen fullständigt oacceptabel.

I området finns också ett av Sveriges största bronsåldersrösen, R70. Röset är en del av Sveriges allra största bronsåldersboplatz, R69. Det gemensamma förhistoriska arvet på platsen är av riksintresse och mycket viktigt för allas vår gemensamma stolthet i kommunen. Röset kan, på grund av dess storlek, bara uppskattas i sin imponerande helhet en bit ifrån och med naturen omkring som bakgrund. Med bebyggelse intill skulle det bli reducerat till en obetydlig stenhög vilken som helst. Dess värde som arkeologisk fornlämning skulle försvinna helt, likaså skulle dess kontext i bronsåldersboplatzen bli avskuret. Idag har hela allmänheten tillträde till markerna runt röset. Med privat tomtmark intill kommer tillgängligheten inte att vara lika självklar.

Området är överhuvudtaget extremt rikt på fornlämningar, vilka skulle förlora sin betydelse och sitt värde om man exploaterade det.

Även religionshistoriskt sett är platsen otroligt viktig, då den har obruten kontinuitet av mänsklig aktivitet åtminstone sedan bronsåldern, genom förhistorisk kult, asatro, katolicism och protestantism.

Sammanfattningsvis framkommer här att området, som är av både riksintresse, lokalt allmänintresse och viktigt för miljön, är ett mycket olämpligt val för exploatering för nya privata bostäder. Vål gjord, kan en exploatering aldrig göras ojord.

Exploatering av natur- och kulturhistoriskt viktig mark är överhuvudtaget olämplig med tanke på att det finns flera väl exploaterade platser i kommunen som i dagsläget inte kommer till användning på något bra sätt. Det skulle vara

mindre invasivt och mer kostnadseffektivt att göra om dessa till bostäder istället.

S59. Boende nr 46 (ej sakägare)

Jag anser att det behöver inte byggas i kommunen där det inte är lämpligt!
Tänk er för!

”Synpunkter på planen för bebyggelse vid Hallunda Gård

Hallunda gård är en mycket intressant och naturskön kulturhistorisk plats med anor från 1600-talet, som måste bevaras och underhållas i sitt ursprungliga skick. Exploatering av densamma leder tveklöst till historielöshet och förlust av gemensamma historiska och kulturella värden. Detta kan inte accepteras. Gården ingår i ett historiskt sammanhang med bl a vägförbindelser till Botkyrka kyrka och Norsborgs herrgård, som inte får gå förlorat. Möjligen kan man ta bort stängsel och staket och göra gårdens marker tillgängliga för allmänheten att besöka, men inte mer än så.

Speciellt med tanke på att den oersättliga Norsborgs herrgård har brunnit ner så är tanken på att förstöra fler kulturhistoriska byggnader i kommunen fullständigt hårresande.

Den stora ängen mellan Hallunda gård och Bronsgjutarvägen är oerhört viktig för områdets karaktär, som är ett natur- och friluftsområde med bland annat Mälarpromenaden, en av kommunen etablerad hälsostig, alldeles intill. Exploatering av ängen skulle leda till en förkrossande förlust av områdets karaktär av att vara ett friluftsområde som främjar kommuninvånarnas hälsa och återhämtning och berikar deras fritid. Vetenskapen har påvisat att förlust och minskning av just sådana marker; gröna naturområden vid bebyggelse/förtätning, påverkar människors hälsa mycket negativt och är av ondo för hela samhället.

Ängen är vital av en annan orsak; biologisk mångfald och klimat. Här kan insekter och småkryp, även pollinerande sådana, föröka sig och sprida sig till övriga närliggande områden. Mindre däggdjur och många fåglar finner bostäder och jaktmarker här. Artrika ängar är en bristvara i de norra kommundelarna och behöver främjas. Ängar fuktar och kyler det lokala klimatet, tar upp föroreningar ur luften samt koldi-oxid och dämpar ljud från trafik etc.

De två ovanstående faktumen gör en exploatering av ängen fullständig oacceptabel.

I området finns också ett av Sveriges största bronsåldersrösen, R70. Röset är en del av Sveriges allra största bronsåldersboplats, R69. Det gemensamma förhistoriska arvet på platsen är av riksintresse och mycket viktigt för allas vår gemensamma stolthet i kommunen. Röset kan, på grund av dess storlek, bara uppskattas i sin imponerande helhet en bit ifrån och med naturen omkring som bakgrund. Med bebyggelse intill skulle det bli reducerat till en obetydlig stenhög vilken som helst. Dess värde som arkeologisk fornlämning skulle försvinna helt, likaså skulle dess kontext i bronsåldersboplatsen bli avskuret. Idag har hela allmänheten tillträde till markerna runt röset. Med privat tomtmark intill kommer tillgängligheten inte att vara lika självklar.

Området är överhuvudtaget extremt rikt på fornlämningar, vilka skulle förlora sin betydelse och sitt värde om man exploaterade det.

Även religionshistoriskt sett är platsen otroligt viktig, då den har obruten kontinuitet av mänsklig aktivitet åtminstone sedan bronsåldern, genom förhistorisk kult, asatro, katolicism och protestantism.

Sammanfattningsvis framkommer här att området, som är av både riksintresse, lokalt allmänintresse och viktigt för miljön, är ett mycket olämpligt val för exploatering för nya privata bostäder. Vål gjord, kan en exploatering aldrig göras ogjord.

Exploatering av natur- och kulturhistoriskt viktig mark är överhuvudtaget olämplig med tanke på att det finns flera väl exploaterade platser i kommunen som i dagsläget inte kommer till användning på något bra sätt. Det skulle vara mindre invasivt och mer kostnadseffektivt att göra om dessa till bostäder.

S60. Boende nr 47 (ej sakägare)

Till ansvarig för planen för bebyggelse vid Hallunda Gård:

Hallunda gård är en mycket intressant och naturskön kulturhistorisk plats med anor från 1600-talet, som måste bevaras och underhållas i sitt ursprungliga skick. Exploatering av densamma leder tveklöst till historielöshet och förlust av gemensamma historiska och kulturella värden. Detta kan inte accepteras.

Gården ingår i ett historiskt sammanhang med bl a vägförbindelser till Botkyrka kyrka och Norsborgs herrgård, som inte får gå förlorat. Möjligen kan man ta bort stängsel och staket och göra gårdens marker tillgängliga för allmänheten att besöka, men inte mer än så.

Speciellt med tanke på att den oersättliga Norsborgs herrgård har brunnit ner så är tanken på att förstöra fler kulturhistoriska byggnader i kommunen fullständigt hårresande. Den stora ängen mellan Hallunda gård och Bronsgjutarvägen är oerhört viktig för områdets karaktär, som är ett natur- och frilufts-område med bland annat Mälarpromenaden, en av kommunen etablerad hälsostig, alldeles intill. Exploatering av ängen skulle leda till en förkrossande förlust av områdets karaktär av att vara ett friluftsområde som främjar kommuninvånarnas hälsa och återhämtning och berikar deras fritid. Vetenskapen har påvisat att förlust och minskning av just sådana marker; gröna naturområden vid bebyggelse/ förtätning, påverkar människors hälsa mycket negativt och är av ondo för hela samhället.

Ängen är vital av en annan orsak; biologisk mångfald och klimat. Här kan insekter och småkryp, även pollinerande sådana, föröka sig och sprida sig till övriga närliggande områden. Mindre däggdjur och många fåglar finner bostäder och jaktmarker här. Artrika ängar är en bristvara i de norra kommundelarna och behöver främjas. Ängar fuktar och kyler det lokala klimatet, tar upp föroreningar ur luften samt koldioxid och dämpar ljud från trafik etc.

De två ovanstående faktumen gör en exploatering av ängen fullständigt oacceptabel.

I området finns också ett av Sveriges största bronsåldersrösen, R70. Röset är en del av Sveriges allra största bronsåldersboplats, R69. Det gemensamma förhistoriska arvet på platsen är av riksintresse och mycket viktigt för allas vår gemensamma stolthet i kommunen. Röset kan, på grund av dess storlek, bara uppskattas i sin imponerande helhet en bit ifrån och med naturen omkring som bakgrund. Med bebyggelse intill skulle det bli reducerat till en obetydlig stenhög vilken som helst. Dess värde som arkeologisk fornlämning skulle försvinna helt, likaså skulle dess kontext i bronsåldersboplatsen bli avskuret. Idag har hela allmänheten tillträde till markerna runt röset. Med privat tomtmark intill kommer tillgängligheten inte att vara lika självklar.

Området är överhuvudtaget extremt rikt på fornlämningar, vilka skulle förlora sin betydelse och sitt värde om man exploaterade det.

Även religionshistoriskt sett är platsen otroligt viktig, då den har obruten kontinuitet av mänsklig aktivitet åtminstone sedan bronsåldern, genom förhistorisk kult, asatro, katolicism och protestantism.

Sammanfattningsvis framkommer här att området, som är av både riksintresse, lokalt allmänintresse och viktigt för miljön, är ett mycket olämpligt val för exploatering för nya privata bostäder. Vål gjord, kan en exploatering aldrig göras ogjord.

Exploatering av natur- och kulturhistoriskt viktig mark är överhuvudtaget olämplig med tanke på att det finns flera väl exploaterade platser i kommunen som i dagsläget inte kommer till användning på något bra sätt. Det skulle vara mindre invasivt och mer kostnadseffektivt att göra om dessa till bostäder istället.

S61. Boende nr 48 och nr 49 (ej sakägare)

Botkyrka kommun vill utveckla området kring Hallunda gård och området kommer att prövas för ny bebyggelse, främst bostadshus men även verksamheter som förskola och äldreboende. Vid planeringen är ett uttalat mål att hänsyn ska tas till de kulturhistoriska värdena, och den planerade exploateringen bedöms dessutom kunna ge en ökad tillgänglighet till den anrika kulturmiljön.

Vi anser emellertid att de uttalade mål som görs gällande i förslaget till detaljplan inte är uppfyllt. Tillräcklig hänsyn tas inte till värnande av den värdefulla kulturmiljön som finns i området – ett område som ingår i ett av Sveriges riksintresseområden för kulturmiljövården (Bornsjön, AB16). Riksintresset karakteriseras som ett unikt herrgårdslandskap utmed Mälaren och runt Bornsjön och sjön Aspen och präglat av ett sedan bronsåldern utvecklat jordbruk, kommunikationerna på vatten och till lands, den tidiga medeltidens sockenindelning och de stora herrgårdsanläggningarna.

Riksintressena för kulturmiljövården utgörs av sammanhängande kulturmiljöer som är av stor betydelse i ett nationellt perspektiv. Dessa områden som gemensamt valts ut av länsstyrelse och Riksantikvarieämbetet ska skyddas mot åtgärder som på något sätt skadar kulturmiljön.

Vi vill här erinra om kommunens egna synpunkter vid antagande av det senaste kulturmiljöprogrammet för Botkyrka 2014-05-22:

”Hallunda representerar en småskalig sen 1700- och 1800-talsherrgård med bibehållen äldre karaktär. Gården ligger i ett fornlämningsrikt kulturlandskap med lämningar från brons- och järnålder. Tillsammans vittnar fornlämningar, kulturlandskap och bebyggelse om områdets strategiska läge och betydelse under perioden 1000 f Kr t.o.m. 1800-tal. För att behålla dessa värden har följande riktlinjer formulerats i programmet:

- Bronsålderslämningar och järnåldersgravfält skyddas från närgående bebyggelse eller andra ingrepp i miljön
- Kulturlandskapets indelning mellan in- och utågor som markeras med stenmurar bevaras
- Äldre byggnader i området bevaras. Befintliga äldre byggnadsdetaljer såsom grundmurar, socklar, fasadpaneler, knutlådor, fönster, fönsterluckor, trappor mm. bibehålls. Kulturlandskapet kring gården är viktigt för möjligheten att avläsa och uppleva områdets historiska dimensioner” (ur Kultur-miljöutredning PM 2017:1 dnr 5.1.5–2016-883)”.

Området Hallunda gård speglar med andra ord både på ett pedagogiskt och vetenskapligt sätt en sammanhängande och unik miljö under 3000 år med lämningar från bronsåldern med stora rösegravar och en unik bosättning, järnålderns gårdsgravfält, medeltida spår och en samlad bild av en typisk mellan-svensk sätesgård från 1800-talets början.

Vi vill också poängtera att det samlade Hallundaområdet är en värdefull rekreations- och naturplats med aspekter på hälsa och välbefinnande för kommunens invånare, inte minst i tider av stress och rotlöshet.

Vi ansluter oss därför till de synpunkter som två kulturmiljöutredningar presenterat, PM 2017:1 dnr 5.1.5–2016-883 och Hallunda gård, fördjupad kulturmiljöutredning 2018-09-20, med sammanfattande råd och riktlinjer (s 80 f). Vår förhoppning är att detaljplanen följer dessa råd.

Det är särskilt viktigt att bevara karaktären av Hallunda med omnejd med tanke på det förödande ingrepp som gjorts i samma riksintresse, vid Botkyrka kyrka.

S62. Lantmäteriet

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras

PLANKARTA OCH BESTÄMMELSER

I det sydvästra hörnet återfinns ett användningsområde utan angiven användning. Det måste åtgärdas på grund av de många oklarheter som uppstår med ett område planeras utan angiven användning. Det planeras inte för någon väg till områdena med användningen B vid Hallunda gård, utan de är omgivna av allmänplats för NATUR. Det innebär enligt Lantmäteriet att bostadsområdena inte kan garanteras tillgång till väg, vilket anses vara en klar brist i planförslaget. Samtidigt noteras på s. 95 i planbeskrivningen att det ändå finns planer på vägar till området. Lantmäteriet inser att det inom områden med användningen NATUR kan anläggas vissa vägar, men att planering med den användningen inte på något sätt garanterar anslutande fastigheter tillgång till väg. Vidare vill Lantmäteriet upplysa om att myndigheten inte kan bilda officialservitut för en enskild fastighets rätt till utfart över allmän plats. För genomförande innebär detta förhållande att Lantmäteriet kan vara hindrade från att besluta om efter-frågad fastighetsbildning ifall vägfrågan inte kan lösas (jämför 3 kap. 1 § fastighetsbildningslagen). Samma problematik finns för E-området i norra delen av planområdet. Enligt Lantmäteriet måste både plankarta, bestämmelser och planbeskrivning förbättras i detta avseende.

PLANBESKRIVNING På s. 83 i planbeskrivningen anges att Länsstyrelsen muntligen meddelat att en fornlämning kan bort efter att planen vunnit laga kraft. Samrådande tjänsteman hos Lantmäteriet har bristande kunskaper om själva förfarandet kring borttagande av fornlämningar men vill ändå uppmärksamma kommunen på följande. Om fornlämningen av någon anledning skulle finnas kvar vid framtida lantmäteriförrättning avseende området kan den innebära hinder mot fastighetsbildningåtgärd (se 3 kap. 2 § andra stycket fastighetsbildningslagen). Enligt Lantmäteriet bör denna fråga redas ut så snart som möjligt så att det inte dyker upp eventuella ”oförutsedda” hinder vid genomförandet av planförslaget.

Delar av planen som skulle kunna förbättras (Under denna rubrik redovisas synpunkter som inte direkt ligger inom Lantmäteriets lagstadgade bevakningsområden, men som enligt Lantmäteriet skulle förbättra detaljplanen.)

PLANKARTA OCH BESTÄMMELSER

På plankartan finns bestämmelsen n som endast återfinns i en hänvisning i a3 bland planbestämmelserna, samtidigt som a3 inte återfinns i plankartan. Varför inte välja en beteckning och ha den direkt i plankartan? Se Boverkets allmänna

råd om planbestämmelser för detaljplan för råd om hur bestämmelser som ska gälla inom planområdet lämpligen redovisas (bestämmelserna a1-2).

S63. Friluftsförändringen, Botkyrka lokalavdelning

Många utredningar har gjorts som visar hur viktigt det är med grönområden i närheten av bostadsområden. Speciellt i norra Botkyrka tror vi att man ska vara särskilt försiktig med att bebygga de grönområden som ännu finns. I Friluftsförändringen har vi en omfattande barnverksamhet och vi vet hur viktigt det är för barn att få vistas ute i naturen. Området runt Hallunda gård nyttjas nu av förskolor i närheten, det vore otroligt tråkigt om den verksamheten måste minska på grund av den planerade bebyggelsen.

Det har gjorts en omfattande miljökonsekvensbeskrivning för projektet. Ett absolut minikrav vore att de rekommendationer som lämnas på sid 33-35 skulle följas.

S64. Boende nr 50 (ej sakägare)

1. Restaurangens placering

Placeringen är katastrofal av tre skäl.

1.1. Den hamnar på en fornlämning som skall skyddas.

1.2. Den utgör ett svårt ingrepp i gårdens vackra byggnadskulturmiljö som man säger sig vilja bevara. Den bryter mot det känsliga visuella sambandet mellan de olika byggnaderna. Det är inte relevant i detta fall att placera restaurangen på en plats där det för länge sedan fanns en ekonomibyggnad. Skälet är att bebyggelsen på gården i dag inte är densamma som då. Det har tillkommit två byggnader (bostadsbyggnaderna Trädgårdsmästarbostaden och Långa längan) vilka ligger centralt i gårdskomplexet. Långa längan från 1940-talet har arkitektoniskt utformats så att den vackert och harmoniskt smälter in bland de omkringliggande äldre byggnaderna. Restaurangen bryter gravt denna harmoni. Den ”invaderar” gårdskärnan. Det hjälper inte att den är mörkfärgad. Den utmärker sig ändå som ett invaderande objekt.

Placeringen är ett helgerån på den vackra bebyggelse som nuvarande ägarfamilj har vårdat i 91 år (1929 – 2020)! Dessutom troligen den längst varande ägaren i gårdens historia.

1.3. Restaurangen ligger alldeles för nära de två bostäderna, särskilt Långa längan.

1.4. Om det överhuvudtaget ska vara en restaurang är en mycket rimligare placering längre söderut i jämnhöjd med södra gaveln av vagnslidret. Arkitekterna tycks ha missat att också där låg tidigare en ekonomibyggnad! Odlingarna kan ligga norr om restaurangen där det f.ö. för inte länge sedan fanns odlingar och åker. På så vis kan restaurangens besökare njuta av anblicken av hela gården, inklusive det vackra vagnslidret som ligger så vackert i linje med ladugården.

2. Felaktigheter

Undertecknad har särskilda och ingående kunskaper (vänligen se P.S. "Vem är jag") om Hallunda gård och dess historia vilka inte stämmer med ett flertal av uppgifterna i handlingarna.

"Grindstugan" Denna nämns någonstans i handlingarna men den ligger ju visserligen utanför planområdet. Dock skall det rätta namnet vara "Röda stugan". Sedan familjen (...) tillträdde gården 1929 har man alltid benämnt den "Röda stugan". Det är en feltolkning att det skulle ha varit en grindstuga och därför bör denna term ej användas. Orsaken är att grindstugan låg på en annan plats. Se det nordöstra hörnet av Hallundas ägor på kartan från 1802 (Figur 6, Byggnadsantikvarisk rapport). Där finns en liten kvadratisk byggnad alldeles intill gränsen till Brunna och den "äldre vägen" passerar nära byggnaden i riktning ONO. Detta är ju den naturliga platsen för en grindstuga. Dock finns den inte längre kvar. Dess placering på kartan är inte den som Röda stugan har idag ty denna ligger väster om grindstugan. Röda stugan ligger nämligen i rät förlängning av den äldre vägen som går i nordostlig riktning uppifrån gården. Till yttermera visso anges det i någon av handlingarna att Röda stugan skulle vara byggd i slutet av 1800-talet, dvs långt senare än kartan gjordes.

Planbeskrivning

Sida 34 - Byggnadsantikvarisk bedömning av byggnader 1. Mangårdsbyggnad eller Corps de logi Sida 36 - Här nämns att övervåningen vore inredd i början av 1800-talet och att franska landskapstapeter då sattes upp. Detta anser jag inte vara korrekt när det gäller tiden för när de sattes upp.

Första skälet till det är att när vår familj bodde i mangårdsbyggnaden och stallflygeln om somrarna 1959 - 1966 berättade vår mor mycket, och vi frågade henne, om husets inredning och hur restaureringen 1930 gick till och vad man fann då. När vi frågade om de magnifika tapeterna på övervåningen sa hon att de var ditflyttade i samband med restaureringen 1930. Mor sa att en del tapeter kom från rivningshus i Stockholm. Min morfar Per Wåhlin hade ständigt sina

tentakler ute efter saker som kunde komplettera gården såväl utvändigt och invändigt och han visste mycket väl vad som traditionellt hade funnits i herrgårdar från slutet av 1700-talet. Sådant letade han ständigt efter. Därför är alla tryckta utländska tapeter på övervåningen såväl i sovrummet åt väster, trapphallen, och "galleriet" ditflyttade.

Andra skälet är att tapeterna är stordådiga men jag tycker att de är alltför stordådiga för en så liten herrgård. Idag kan man se identiska tapeter på sin originalplats i andra herrgårdar som är av högre dignitet och där samma familj ägt dem länge. Jag bedömer att Hallunda gård inte har samma höga dignitet som dessa. Dessutom har ägarna skiftat många gånger samt att många ägare inte tycks ha bott på gården själva. Ofta ägde de flera gårdar i trakten, såsom t ex Liljenkrantz, men bodde bara på en eller inte alls utan bodde inne i Stockholm. Troligen hyrdes gården i så fall ut. Så var det för Hallunda gård från senare delen av 1870-talet då mangårdsbyggnaden uthyrdes åtminstone till 1890-talet. Flyglarna uthyrdes t.o.m. 1924. Faktiskt har nuvarande familj ägt gården i 91 år (!) vilket säkert är rekord för denna gård.

Det tredje skälet är att om tapeterna suttit där sedan början av 1800-talet så är det förvånande att de inte var övertapetserade med yngre tapeter. Övervåningens vackra tidsenliga sengustavianska tapeter som vi kan se idag var övertapetserade före restaureringen 1930. Mor berättade hur det gick till när konservatorerna upptäckte de tapeterna. Man skrapade på befintliga lager av tapeter och fann då att under befann sig de tapeter vi ser idag. Så har det ju ofta gått till dvs. att man tapetserade enligt den tidens aktuella mode. Kanske hyresgästerna själva tapetserade om inomhus? Det var t ex mörka 1800-talstapeter i salen men som flyttades vid restaureringen till det s k "frukost-rummet" där de finns idag. Därför, när man övertapetserade de sengustavianska tapeterna är det förvånande om man inte gjorde det med landskapstapeterna.

Det fjärde skälet är att övervåningen, där tapeterna finns, ganska säkert bara var avsett för sovrummen. Då fanns det ingen anledning att sätta upp lyxiga landskapstapeter. Om det var något man ville visa upp för t ex gäster var det nog bottenvåningen.

Slutsats: landskapstapeterna är inte ursprungliga på platsen.
Kulturmiljöutredning – del 1

5.1 Historik

Sida 21 - Här skrivs att ”i boken Botkyrkabygd (1983, s 158 f) fogas 1700-talets Hallunda in i rikspolitiken, genom den tradition som hävdar att mordet på Gustav III planerades vid en julfest på Hallunda gård 1791. Den dömd och landsförvisade löjtnanten Carl Fredrik Ehrenswärds far ägde tidigare Hallunda. Vid detta tillfälle lär man ha kastat tärning om vem som skulle ta på sig dådet och Anckarström förlorade, med känt resultat.”

I Botkyrkabygd är dock texten “... en fest vid jultiden 1791 troligen å Hallunda“. Citatet är ett exempel på att när man inte håller sig till referensens (Botkyrkabygd) text förvanskas informationen så att ”fest vid jultiden” blir ”julfest”, vilket inte är samma sak och ”troligen å Hallunda” blir ”på Hallunda gård”, dvs ”troligen” blir till en sanning. Det är ett exempel på förvanskning som senare i sin tur citeras av andra och så småningom blir till sanning som vandrar vidare.

Anledningen är att i litteraturen är planläggningen väl beskriven sedan länge och där figurerar inte alls Hallunda gård. Just i år har dessutom den välrenommerade historikern professor Dick Harrison utkommit med en bok “Mordet på Gustav III” där hela historien framställs i detalj. Relateringen av traditionen tycks implicera att Carl Fredrik Ehrenswärd fortfarande hade någon slags relation till gården, vilket är osannolikt eftersom hans far Carl Ehrenswärd ägt den endast från 1761 till 1770 då han avled (se Byggnadsantikvarisk rapport) och Carl Fredrik endast var tre år gammal. Änkan pantsatte gården och den gick senare till Bengt Reynold Ribbing som sålde den 1783, dvs 8 år före den förmodade festen. Nästa ägare var Carl Axel Wachtmeister som besatt gården in på 1800-talet. Det förefaller osannolikt att Carl Fredrik Ehrenswärd 1791 hade någon association med gården.

Jag tycker det är onödigt att kommunen medverkar till att sprida en tradition som inte stämmer med kända fakta.

Värdekärna 3. Kommunikation till land och på vatten

Sida 31 – Här skrivs att: ”... 1699 års karta visar ingen brygga eller hamn där vägen ansluter till Mälärviken, men givetvis fanns en sådan. ... 1802 års karta ... visar även en brygga samt ett båthus eller liknande.”

Jag vet inte varifrån uppgiften om båthus kommer och vilka belägg det finns för att byggnaden på land vid stranden skulle varit ett båthus. Båthus står nämligen i vattnet. Jmf. Wikipedia; Båthus: ”Båthus kallas en byggnad som är be-lägen i ett vattenområde, och som är avsedd som väderskydd för sjösatta

båtar. Oftast har båthuset en infart i gaveln. Ofta står båthuset på en bryggkistor, alternativt på pålar. Byggnader på land avsedda för förvaring av båtar eller båt-tillbehör benämnes lämpligen båtskjul eller sjöbod.”

Jag menar att den byggnad på land som syns på kartan i själva verket avser en tvättstuga. Vi kan utesluta båthus och även sjöbod. Byggnaden kvadratiska form och relativa litenhet stämmer inte med de avlånga måtten på en båt. Bryggan torde ha använts för förtöjning samt av- och pålastning av en båt.

Jag kommer nedan visa varför byggnaden måste ha varit en tvättstuga. Men innan dess vill jag notera vad Wikipedia säger. “Vid tvätt av textilier krävs riklig tillgång på vatten. Före den industriella revolutionen var det därför ofta tidsbesparande att ta med sig tvättgodset till en sjö eller ett vattendrag, exempelvis till en tvättbrygga, istället för att bära de mängder vatten som behövdes till hushållet. Förr, och på många håll i världen än idag, handtvättades kläder med verktyg som tvättbräda och klappträ.” (Wikipedia; Tvätt)

Applicerar vi detta på Hallunda gård förstår vi att när man behövde tvätta körde man ner till det innersta av viken där vägen slutar på kartan från 1699. Där är det låggrund sandstrand. Stranden kunde ha använts både som hamn och tvättplats. Båten kanske var grundgående och kunde därför dras upp på sandstranden för i- och urlastning. Tvättning av textilier kunde t. ex. gjorts från en enkel klappbrygga. Jmf. Wikipedia “Tvättbrygga”:

”Tvättbrygga Brygga avsedd för tvättning Tvättbrygga eller klappbrygga är en brygga anlagd vid stranden av ett vattendrag, eller en sjö. I sin utvecklade form har konstruktionen även tak. Anordningen gjorde det möjligt för tvätterskorna att stå på knä och skölja textilierna i vattnet. Ordet ”klappbrygga” förklaras av att tvättgodset, efter att det sköljts, vreds ihop till ”korvar” och bankades med klappträ, så att vattnet pressades ut. Tvättbryggor finns belagda sedan 1600-talet, och är idag åtminstone i Sverige mycket sällsynta.”

Skälet till att jag anser det vara en tvättstuga är att jag själv m. fl. på mitten av 1950-talet på platsen såg resterna av en tvättstuga som låg precis där byggnaden på kartan ligger i fråga om avståndet till stranden och i förhållande till bryggan. Till och med vägen (stigen) dit fram gick fortfarande på 1950-talet precis som kartan från 1802 visar. Av tvättstugan återstod då bara ett jordgolv och en del brädor. Vi sprang omkring och lekte där ibland. Tvättstugan avlägsnades senare. Bryggan var ca. 5 m lång och hade ungefär tre

plankors bredd. Vi använde den till att förtöja båtar. Någon gång kunde man se en person tvätta från den, troligen trasmattor eller dylikt. Bryggan blev otjänlig så småningom och togs bort men pålarna var kvar länge. Jag simmade ofta på dem.

Så här kan det ha förhållit sig. Om båtarna på 1600-talet var grundgående gick det att angöra längst in i viken på sandstranden och dra upp båten på land. Tvättning kunde utföras vid stranden eventuellt från någon enklare klappbrygga. Om båtarna under 1700-talet blev mer djupgående behövde man en brygga där vattnet var djupare som på platsen enligt kartan från 1802 eftersom sjöbottnen där stupar brant från stranden. Samtidigt behövde man kanske förbättra tvättningen och byggde en tvättstuga. Där kunde man ha byckar mm och kunde elda för att få varmt vatten. Sedan sköljde man från bryggan.

Eftersom byggnaden vid mitten av 1950-talet var nästan helt raserad bedömer jag att den måste ha stått där allra minst i 50 år, mer troligtvis 100 år. Då är vi vid år 1850. Det kan inte helt uteslutas att den stått där redan 1802. Rimligen underhölls den eller förbättrades med tiden. Omkring 1910-talet kan vattenledningsvatten ha kommit till gården i samband med att

Norsborgsverket byggdes. Då behövdes inte tvättstugan längre och fick förfalla. Däremot behövdes fortfarande bryggan för förtöjning av båtar. Rimligen underhölls den.

Slutsats: med hög sannolikhet är byggnaden på kartan en tvättstuga.

S65. Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har ingenting att erinra mot upprättat förslag.

S66. Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns brandförsvarsförbund lämnar följande yttrande angående informationsbrev om samråd. Ytrandet grundar sig på följande handlingar: Informationsbrev

Södertörns brandförsvarsförbund har inga synpunkter på förslaget angående en ny detaljplan för Hallunda. Men när ett nytt område planeras bör man beakta följande punkter som här lämnas.

- Området bör planeras så att tillräckligt med vatten finns framdraget så att fastigheter kan sprinklas om så önskas.
- Man bör undvika att planera för räddningsvägar i området då det sett över tid kommer vara svart att alltid hålla dessa fullt framkomliga.
- Vägar som är återvändsgator bör förses med en vändplan.
- Man bör undvika att bygga hus där utrymningen från lägenheterna bygger på att räddningstjänsten använder sina bärbara stegar. Dvs fastigheter som är 3 eller höst 4 våningar höga. Utrymningen bör vara via räddningstjänstens höjdfordon eller via brandsäkra trapphus.
- Om etappvis inflyttning kommer ske i området då det byggs ut bör en genomarbetad plan för brandskydd under byggtid tas fram som säkerställer framkomlighet och utrymning inom området.
- Om cellplast skall användas bör detta förvaras inlåst tex i en container eller att bara dagsbehov samtidigt finns på byggarbetsplatsen.
- För entreprenadmaskiner bör en särskilt hårdgjord invallad yta göras i ordning där eventuell farmartank och tankning sker.
- Företag som finns på arbetsplatsen med sina entreprenadmaskiner rekommenderas att ha en särskild oljeskadeförsäkring för sina maskiner. Då utsläpp från maskinerna på marken oftast inte ingår i maskinens försäkring

S67 Boende nr 51 (ej sakägare)

Jag bor på Mejramvägen invid Sjöängen sedan 1974 och jag säger NEJ till den tänkta nybebyggelsen på Sjöängen! Sjöängen är en av få grönytor som kvarstår i området och den är välbesökt alla årstider! För oss som bor inom Mejramens Samfällighet så kommer det tänkta bygget att förstöra vår närmiljö - dels under arbetet under många år och dels därefter med ca 27 nya tvåvåningshus tätt invid vår samfällighet! Dessa nya hus kommer att innehålla parkering på egna tomten vilket kommer att innebära en ökad avgasförorening för oss alla! Mejramens samfällighet är enligt stadgarna från begynnelsen ett bilfritt område - bilarna parkeras i och vid garagelängor i början av området!

De som flyttar in i de tänkta nya husen kommer att behöva anlita kommunala färdmedel och de närmaste bussarna går längs med Slagstavägen (utanför Mejramens samfällighet bla)! De kommer att behöva gena genom vår samfällighet både på byggda vägar och nyskapade stigar vilket kommer att bli störande för de boende inom samfälligheten!

Botkyrka kommun vill ju framstå som en kommun som värnar om natur, djur, fysisk och psykisk hälsa hos medborgarna! Kommunen har dessutom lagt ner mycket arbete och pengar på att skapa naturområden/stigar (även invid Sjöängen) och nu vill ni förstöra ett av dessa områden genom att pressa in ca 27 tvåvåningshus på Sjöängen! Området kommer att se ut som ett gytter av "intryckta" hus - se hur det nya området i Alby (som Titania är ansvariga för) ser ut!!!!

Det måste finnas andra större områden inom Botkyrka kommun som går att bebygga med nya bostäder! Gör oss inte besvikna! Med vänlig hälsning

S68. Boende nr 35

Synpunkter på detaljplan Hallunda Gård 2016:182

1: I huvudsak tycker jag att förslaget är bra. Framför allt att Hallunda Gård som äldre gårdskomplex kommer att finnas kvar för framtida boende och besökare.

Om förslaget inte antas med de förändringar som kan komma, kan om jag förstår saken rätt gården och dess byggnader inte bevaras och finnas kvar utan mycket stora kostnader. Det tror jag inte någon privat eller offentlig ägare har möjlighet till.

2: Det allra bästa med förslaget är att återuppliva handelsträdgården och att det även kanske blir möjligt att i framtiden åter ha djur på gården. Detta är viktigt om det går att genomföra då flertalet av de nu levande och framtida barn inte vet hur det såg ut och vad som hände på en gård som Hallunda. De stora fälten försvann ju efter det att gårdens såldes till Stockholms Stad. Se nedan om min och mina släktingars boende på Hallunda.

3: Vad är då inte bra! Restaurangen som nuvarande förslag ser ut passar inte in i miljön. Det är inte rätt att bygga en ny byggnad som skymmer Gårdens utseende från söder.

4: Nu till några felaktigheter eller frågor som jag har observerat i handlingarna. Jag bor på en gammal del som tillhörde gården tidigare. Numera fastighet (...). När jag och min hustru köpte tillbaks denna fastighet så benämndes den Röda Stugan (se tomtkarta från köpet). Namnet på detta hus har, om jag har förstått rätt hetat Röda Stugan redan på 30 talet och före det, då min morfar och mormor köpte gården. Till detta hus flyttade ägaren av Hallunda Gård när min morfar köpte gården. Detta som en väntan på att flytta till en annan gård. Hon

flyttade sedan till gården Fittja. Jag ingen aning om när namnet på min fastighet ändrades, och har inte hittat några handlingar som visar att det har varit någon grindstuga, som kommunen nu-mera kallar fastigheten. I detta sammanhang är det lämpligt att återuppliva det som jag tror är det rätta namnet dvs. Röda Stugan. Efter ny forskning som jag och min bror har gjort finns det nog en sammanblandning med en tidigare stuga som låg öster om Röda Stugan. Den stugan hörde till Brunna gård.

5: Något som saknas i handlingarna är vad som skall hända med Parkstugan som är en egen fastighet. Denna är liknande torpet Lugnet.

6: Nu till vem jag är som lämnar dessa synpunkter, kommentarer, önsknings och förslag.

Jag (...) är dotterson till (...) som köpte och renoverade gården från 1929 och framåt. Jag och mina syskon har sedan 1946 bott på Hallunda Gård och i många av husen på gården. Jag har vistats på Hallunda under alla somrar sedan 1948 tillsammans med mina syskon och ett flertal av mina kusiner och andra släktingar. Under våra unga år sommarjobbade vi ofta med att plocka jordgubbar och hallon bland annat i handelsträdgården som då drevs av en trädgårdsmästare som för oss hette Mäster. Det var vår mycketnyttiga introduktion i arbetslivet. Vi var ett stort antal kusiner och andra barn som hade underbara år på Hallunda. Jag själv arbetade under 1966-1967 på gården som lantarbetare och fick då en stor insikt i lantbrukslivet. Eftersom jag fortfarande bor här och har hela mitt liv här så är jag mycket väl förtrogen med hur utvecklingen har varit sedan jag föddes.

Jag är nog den person som bott längst på Hallunda Gård och de gamla ägorna av alla nu levande personer.

Bilaga:1

”Grindstugan”.

Denna nämns någonstans i handlingarna men den ligger ju utanför planområdet. Dock skall det rätta namnet vara “Röda stugan”. Sedan familjen Wåhlin tillträdde gården 1929 har man alltid benämnt den “Röda stugan”. Det är en feltolkning att det skulle ha varit en grindstuga och därför bör denna term ej användas. Orsaken är att grindstugan låg på en annan plats. Se det nordöstra hörnet av Hallundas ägor på kartan från 1802 (Figur 6 Byggnadsantikvarisk rapport). Där finns en liten kvadratisk byggnad alldeles intill gränsen till Brunna och den “äldre vägen” passerar nära byggnaden i riktning ONO. Detta är ju den naturliga platsen för en grindstuga. Dock finns den inte längre kvar.

Dess placering på kartan är inte den som Röda stugan har idag ty denna ligger väster om grindstugan. Röda stugan ligger nämligen i rät förlängning av den äldre vägen som går i nordostlig riktning uppifrån gården. Till yttermera visso anges det i någon av handlingarna att Röda stugan skulle vara byggd i slutet av 1800-talet, dvs långt senare än kartan gjordes.

S69. Boende 52

Jag skriver med anledning av ombyggnationen av området vid Hallunda äng och området omkring. Jag är emot planerna av en stadsmiljö som kommer att påverka negativt på flera sätt. Just nu är vår samfällighet den sista utposten i området att då bygga en massa bostäder är inget som passar in. Jag har flyttat hit av just denna stora anledning och det är inte acceptabelt att gå vidare med dessa planer. Radhus på Hallunda äng går absolut bra men inte höga hus bl a med en del som hyreslägenheter dessutom.

S70. Boende nr 53

Under 1960-talet utförde Statistiska Centralbyrån undersökningar där svenska folket fick tala om hur de ville bo och leva i framtiden. Resultatet syns i stora delar av Norra Botkyrka, med planskilda korsningar mellan bilar och fotgängare, Högre centrumhus i närhet till tunnelbana, lägre flerfamiljshus därefter följt av tvåvånings radhus, enplans kedjehus och villor. Vid anläggandet av Tomtbergavägen tog man hänsyn till och bevarade skogsdungarna i området och lät vägen följa den idag mer än sjuttioåriga halvallén av hästkastanj i det som blev kurvan söder om Hallunda gård. Trots den ökade trafiken i form av upp till 24 bussar i timmen morgon och kväll varav en går dygnet runt, samt upp till 2000 bilar under dygnet är det dessa kastanjer och parken bakom träden upp mot Hallunda gård som många människor boende i området dagligen vistas i, och lämnar för en stund sin vardag.

Om en byggnation av 4-6 våningar höga gathus genomförs bryter det inte bara mot den fundamentala idén för hur Norra Botkyrka byggdes, utan dessa hus kommer att byggas på befintliga Tomtbergavägen som i sin tur flyttas till där kastanjeallén står idag, som avverkas och försvinner. Norr om den nybyggda vägen byggs sedan ytterligare en rad av gathus. Alla dessa gathus kommer att skugga radhusområdet Odalå kern söder om Tomtbergavägen, speciellt sommartid från maj till augusti då solen går ner i nordväst. Detta under den enda tid på året då man kan sitta utomhus på kvällarna!

Att skuggas av andra hus kanske accepteras av stadsbor, men vi har bosatt oss här av just den anledningen att vi inte accepterar att bli utsatta för detta utan egen förskyllan!

Förslaget anger tydligt att inga parkeringsplatser kommer att anordnas, förutom ett mindre antal parkeringsfickor längs gatan, samtidigt som vi i samfälligheten Odalåkern tvingats införa betalparkering för att förhindra utomstående att långtidsparkera. Framtida el- och bränslecellsdrivna fordon kommer att öka, att då tro att en bilpool löser parkeringsproblemet för upp till så mycket som 800 bostäder är naivt, eller ett fräckt försök att slippa anordnandet därför att byggföretaget som är inblandat bara vill bygga höga hus helt utan finess. Gå till Lagmansbacken i Alby och studera skräckexemplen i form av hus efter hus utan utomhusytor att vistas på förutom trottoaren, och en alldeles för smal gata som bara nås av solen tidiga morgnar under sommarhalvåret, resten av året under dagtid ligger den mestadels i skugga. Gatan har ett fåtal parkeringsplatser. De har tunnelbana rakt under fötterna, och ändå har bostadsföretaget tvingats göra om bostadsrätter till hyresrätter för att överhuvudtaget få folk att flytta in.

Förslaget lockar med en restaurang och en handelsträdgård. Patetiskt, om man ser sig omkring finner man Gula villan som exempel. Terapi för dem som odlar, ingenting mer. Plantagen, Bauhaus, Hornbach och Zätas trädgård försörjer mer än väl behovet i Norra Botkyrka. Hur ska någon kunna driva en restaurang utan parkeringsmöjligheter för besökande. Att lita till lokalboende med gång-avstånd som tröttnar efter nyhetens behag är inte hållbart, utan enbart ett lockbete i prospektet.

Äldreboende i gathus? Ska de sitta och titta ut på de passerande 24 bussarna i timmen. Ska de vallas ute på trottoaren, eller på Odalåkerns parkering mindre än 6 meter bakom huset? Någon park på andra sidan Tomtbergavägen mer än möjligtvis äppelträdgården kommer inte att finnas kvar! Det är snudd på perverst att tvinga äldre till detta! Även i de centrala delarna av Stockholm har äldreboende i de flesta fall grönskande omgivningar.

Odalåkerns garagelängor (gäller samtliga garagelängor i Norra Botkyrka) vändes med flit med garagedörrarna och parkeringarna bort från bostadshuset för att minska störande ljud och fordonsrörelser. Detta sätts ur spel om höga gathus byggs 4-6 meter från vår tomtgräns som går ca 2 meter norr om den asfalterade parkeringsytan. De boende i gathuset tvingas se och höra oss i Odalåkerns samfällighet åka in och ut flera gånger om dagen, se och höra oss

meka med bilar och motorcyklar, crosshojar, fyrhjulingar och vattenskotrar med provkörningar som kommer att eka mellan husen. De 84 soptunnorna vi ställer upp på parkeringen för tömning var fjortonde dag töms under 30 minuters plågsamt oväsen strax efter klockan sex på morgonen. Bullerplank, framför 4-6 våningshus är meningslöst! Precis det som de ursprungliga arkitekterna av Norra Botkyrka såg till att det inte skulle kunna hända, tänker ni utan att ha ägnat en tanke åt problemet sätta ur spel genom detta byggförslag.

Jag tycker det är skrämmande att kommunen för tredje gången de senaste 30 åren ägnar sig åt att bidra till att Hallunda gård ska kunna säljas till ett högre pris med hjälp av ett byggföretag som vill exploatera området genom förtätning! Det är inte en utveckling av området som planarkitekten kallar det utan en utökad förtätning utan dess like, jämfört med tidigare förslag. Om arvtagaren till gården inte längre vill ta hand om det kulturminne han satts att förvalta får han sälja till någon som verkligen vill ta hand om gården! Kommunledningen ska också vara medveten om att Vänsterpartiets beslut att direkt säga nej till detta förslag kommer att visa sig till deras fördel i kommande kommunalval!

S71. Boende nr 54, ej sakägare

Härmed vill jag bestrida kommunens planer på att bebygga området kring Hallunda gård. Hallunda 4.43 o Odalåkern 1 Vi som bor i området måste få ha kvar vår fina, grönskande natur där vi har vår rekreation. Området har dessutom stort historiskt värde. Vid samrådsmötet i juni pratas det hela tiden om att det ska planteras grönt o fint. men i era planer ska ju all fin grönska som tagit "många" år att växa till sig bara skövlas ner. Den vackra kastanjeallén. Äppelträden. Så absolut nej till planerna

S72. Boende nr 55, ej sakägare

Härmed protesterar jag med det starkaste och bestrider kommunens planer på att bebygga området kring Hallunda Gård. Det är urgammal kulturmark och ett av de mycket få rekreationsområdena för alla bofasta i Hallunda/Norsborg och bör skyddas till varje pris. En byggnation av den omfattning som nu planeras skulle få ödesdigra konsekvenser både för människor, djur och natur. Vill inte ens tänka på hur det fridfulla strandområdet nere vid Mälaren skulle förändras med det ökade trycket detta skulle innebära. Det finns så många andra potentiella ytor som är betydligt bättre lämpade för nybyggnation av den här

pariteten. Det området som nu planeras för projektering är kanske det som gör att vi som bor i Hallunda/Norsborg tycker det är så fint, det är värt en tanke.

S73. Boende nr 56, Boende nr 57, Boende nr 58, Boende nr 59, Boende nr 60, Boende nr 61, Boende nr 62 och Boende nr 63 (ej sakägare)

Hallunda gård är en mycket intressant och naturskön kulturhistorisk plats med anor från 1600-talet, som måste bevaras och underhållas i sitt ursprungliga skick. Exploatering av densamma leder tveklöst till historielöshet och förlust av gemensamma historiska och kulturella värden. Detta kan inte accepteras. Gården ingår i ett historiskt sammanhang med bl a vägförbindelser till Botkyrka kyrka och Norsborgs herrgård, som inte får gå förlorat. Möjligen kan man ta bort stängsel och staket och göra gårdens marker tillgängliga för allmänheten att besöka, men inte mer än så. Speciellt med tanke på att den oersättliga Norsborgs herrgård har brunnit ner så är tanken på att förstöra fler kulturhistoriska byggnader i kommunen fullständigt härresande. Den stora ängen mellan Hallunda gård och Bronsgjutarvägen är oerhört viktig för områdets karaktär, som är ett natur- och friluftsområde med bland annat Mälarpromenaden, en av kommunen etablerad hälsostig, alldeles intill. Exploatering av ängen skulle leda till en förkrossande förlust av områdets karaktär av att vara ett friluftsområde som främjar kommuninvånarnas hälsa och återhämtning och berikar deras fritid. Vetenskapen har påvisat att förlust och minskning av just sådana marker; gröna naturområden vid bebyggelse/förtätning, påverkar människors hälsa mycket negativt och är av ondo för hela samhället. Ängen är vital av en annan orsak; biologisk mångfald och klimat. Här kan insekter och små-kryp, även pollinerande sådana, föröka sig och sprida sig till övriga närliggande områden. Mindre däggdjur och många fåglar finner bostäder och jakt-marker här. Artrika ängar är en bristvara i de norra kommundelarna och behöver främjas. Ängar fuktar och kyler det lokala klimatet, tar upp föroreningar ur luften samt koldioxid och dämpar ljud från trafik etc. De två ovanstående faktumen gör en exploatering av ängen fullständigt oacceptabel. I området finns också ett av Sveriges största bronsåldersrösen, R70. Röset är en del av Sveriges allra största bronsåldersboplats, R69. Det gemensamma förhistoriska arvet på platsen är av riksintresse och mycket viktigt för allas vår gemensamma stolthet i kommunen. Röset kan, på grund av dess storlek, bara uppskattas i sin imponerande helhet en bit ifrån och med naturen omkring som bakgrund. Med bebyggelse intill skulle det bli reducerat till en obetydlig stenhög vilken som helst. Dess värde som arkeologisk fornlämning skulle försvinna helt, likaså skulle dess kontext i bronsåldersboplatsen bli avskuret. Idag

har hela allmänheten tillträde till markerna runt röset. Med privat tomtmark intill kommer tillgängligheten inte att vara lika självklar. Området är överhuvudtaget extremt rikt på fornlämningar, vilka skulle förlora sin betydelse och sitt värde om man exploaterade det. Även religionshistoriskt sett är platsen otroligt viktig, då den har obruten kontinuitet av mänsklig aktivitet åtminstone sedan bronsåldern, genom förhistorisk kult, asatro, katolicism och protestantism. Sammanfattningsvis framkommer här att området, som är av både riksintresse, lokalt allmänintresse och viktigt för miljön, är ett mycket olämpligt val för exploatering för nya privata bostäder. Vål gjord, kan en exploatering aldrig göras ogjord. Exploatering av natur- och kulturhistoriskt viktig mark är överhuvudtaget olämplig med tanke på att det finns flera redan exploaterade platser i kommunen som i dagsläget inte kommer till användning på något bra sätt. Det skulle vara mindre invasivt och mer kostnadseffektivt att göra om dessa till bostäder istället.

S74. Mejramens samfällighet

Hur är det tänkt med biltrafiken från de planerade 27 radhusen på Sjöängen? Pondera att varje hushåll har 2 bilar vilket inte är orimligt i vår del av kommunen, hur har man tagit höjd för trafiken till och från radhusen när det redan är ansträngt? Det enda sättet att ta sig till och från radhusen på Sjöängen är att gå genom Mejramens samfällighets gångvägar. Dessa bekostas av samfälligheten dvs slitaget får Mejramens samfällighet stå för. Vilken hänsyn har man tagit till detta? Eller räknar man kallt med att Mejramens samfällighet tar kostnaden? Om dessa 27 radhusägare inte tar bilen så tar de bussen, har man planerat in fler bussturer? På vintern ska det snöplogas, var lägger man snön för Sjöängens gångvägar? Knäcker naturen runt om? Kommer sopbilar köra in i området Sjöängen och har man tänkt förhindra att Sjöängens sopor hamnar i Mejramens sopkärl som Mejramens samfällighet betalar för? Har man tagit hänsyn till ljud från hus, bilar etc från radhusen eftersom dessa blir inklämda mellan Mejramens samfällighet och skogsremsan? Finns det någon utredning på detta? Sjöängen är en sluttande äng, har man gjort en utredning för eventuella rasrisker? De fladdermusarter som lever på Sjöängen, vart flyttar man dem?

S75. Boende nr 64

Härmed vill jag bestrida kommunens planer på att bebygga området kring Hallunda gård. Hallunda 4.43 o Odalåkern 1 Vi som bor i området måste få ha kvar vår fina, grönskande natur där vi har vår rekreation. Området har dessutom stort historiskt värde. Vid samrådsmötet i juni pratas det hela tiden

om att det ska planteras grönt o fint. men i era planer ska ju all fin grönska som tagit "många" år att växa till sig bara skövlas ner. Den vackra kastanjeallén. Äppelträden. Så absolut nej till planerna.

S76. Boende nr 65 (ej sakägare)

Härmed vill jag bestrida kommunens planer på att bebygga området kring Hallunda gård. Hallunda 4.43 o Odalåkern 1 Vi som bor i området måste få ha kvar vår fina , grönskande natur där vi har vår rekreation. Området har dessutom stort historiskt värde. Vid samrådsmötet i juni pratas det hela tiden om att det ska planteras grönt o fint.. men i era planer ska ju all fin grönska som tagit "många" år att växa till sig bara skövlas ner. Den vackra kastanje allén. Äppelträden.

S77. Boende 66 (ej sakägare)

Bestrider planerna för bygget runt Hallunda Gård.

S78. Boende nr 67 (ej sakägare)

Jag bestrider planerna på att bygga vid Hallunda gård. Jag anser att området bör bevaras.

S79. Boende nr 68 (ej sakägare)

Beklagligt att ni inte värnar om de grönområden som finns idag. En förtätning med fler bostäder riskerar också att öka de problem vi ser finns i Norras Botkyrka med arbetslöshet och kriminalitet.

S80. Trafikverket

Trafikpåverkan

Enligt planbeskrivningen beräknas planförslaget generera en trafikökning på cirka 800 fordon/dygn på Tomtbergavägen, vilken har kommunalt väghållarskap. Utifrån planhandlingarna bedömer Trafikverket att detta är en låg uppskattning och att denna beräkning bör revideras. Trafikverkets uppskattning är 1500 ÅDT ökning.

Trafikverket bedömer utifrån planförslaget, en viss belastning på det statliga vägnätet. Trafikverket bedömer att störst del av trafiken alstrad av planförslaget, belastar trafikplats Fittja (147), och en del belastar trafikplats Hallunda (146b). Enligt trafikutredningen verkar denna fördelning antas vara 70-30, men detta framgår inte tydligt. Antas detta innebära det 1050 ÅDT för tpl Fittja (147) och 450 ÅDT för tpl Hallunda (146).

I utredningen framgår det inte hur stor andel av ÅDT som beräknas i max-timme. Detta är något som bör framgå i trafikutredningen. Antas 10 procent, skulle det enligt beräkningen innebära 105 fordon under maxtimmen vid tpl Fittja (147) respektive 45 fordon vid tpl Hallunda (146). Den trafik som tillkommer i andra exploateringar som kommunen planerar söderut motsvarar 10 procent av ÅDT. Påverkan av dessa utreds i pågående ÅVS Socialkonsekvensanalys Brunna-Södra Porten.

Trafikverket bedömer att tpl Fittja (147) troligtvis klarar den tillkommande alstringen, men att Tpl Hallunda (146) som är en högt belastad trafikplats skulle påverkas av exploateringen. Om föreslagna åtgärder i ÅVS genomförs, skulle 45 fordon ha obetydlig påverkan på tpl Hallunda (146).

Sammanvägd bedömning

En troligare uppskattning av trafiksatsningen är 1500 fordon/dygn. Exploateringen skulle innebära ytterligare belastning på det kommunala och statliga vägnätet. Det skulle följaktligen påverka tpl Fittja (147) och Hallunda (146). Trafikplats Hallunda som är en högt belastad trafikplats skulle kunna påverkas av exploateringen. Om ÅVS åtgärder inte genomfördes kan det resultera i kapacitetsbrister både i trafikplatsen och lokalnätet.

Utöver ovanstående har Trafikverket inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

S81. Boende nr 69 (ej sakägare)

Hej, jag skriver till er pga förslaget till bebyggelse på Hallunda gård. Jag har växt upp i detta område och har även nyligen köpt ett hus på bronsgjutarvägen. Anledningen till att jag och min man valde att köpa hus i det området var för att det är lugnt och stilla samt nära till naturen. Vi valde även bronsgjutarvägen då det inte är alltför tät e byggt. Både jag och min man tycker att det är synd att förstöra ett så fint område för att bygga hus och lägenheter. Den gamla skogsstigen och grönskan runt om kring är inte värd att förstöra i min mening. Bronsgjutarvägen och närliggande hus är idag fridfulla och öppna områden, bygger man fler hus och lägenheter kommer den fridfullheten och öppenheten försvinna. Det kommer att bli trångt och för mycket liv och väsen runt om. Grönskan och historian som finns i och runtomkring Hallunda gård kommer att försvinna och istället ersättas av betong o gråa väggar. Den kända

mälarpromenaden som så många promenerar på kommer även den att försvinna.

Jag är helt och hållet emot detta förslag.

S82. Boende nr 70 (ej sakägare)

Rör inte herrgården jag som många andra är emot denna plan ni har ni kommer att förstöra ett u minna från oss o norra Botkyrka så NEJ JAG VILL INTE ATT NI BYGGER någon NYTT SKIT där.

S83. Funktionsrättsrådet

Funktionsrättsrådet avstår från att lämna yttrande denna gång.

S84. Anonym

Nej till förstörande av Hallunda gård

S85. Boende 71

Jag är starkt emot planerna att exploatera området tunt Tomtbergavägen. Där jag bor, på Odalåkerns samfällighet kommer vi att drabbas väldigt mycket då vi dag är ett område där vi är längst bort från alla andra områden och vi är inte en genomfarts gård. Vi har väldigt lite främmande människor i området idag vilket inte kommer vara fallet i framtiden om det byggs upp mot 3-400 bostäder i våran absoluta närhet av totalt ca 6-800 bostäder. Vidare kommer denna kvällsutsikt försvinna för i horisonten planeras det att byggas ett höghus. Det anmärkningsvärda i detta är att de som lagt upp förslaget påstår att vi inte kommer att påverkas av sämre solutsikt!

Hur har planerarna tänkt när de planerat bygget? Nästan varje familj som bor i området runt Tomtbergavägen har minst en bil. att bygga områden som ska ingå i en bilpool tyder bara på girighet att bygga så mycket som möjligt. Vidare har jag inte sett några lekplatser eller parker i planerna för området. Ska boenden ta sig till tex vårt område för att leka med barnen?

Åter igen, Jag är starkt emot detta bygge!

PS: Har hört att Vänsterpartiet beslutar att säga nej till detta förslag. Där kommer min röst att hamna i framtiden!

S86. Boende 72

Vi har levt i Botkyrka kommun i drygt 20 år och älskar över allt annat de här underbara trakterna! Vi pratar och diskuterar det nya förslaget till detaljplan dagligen med våra grannar, med hundratals förbipasserande människor... Alla dem utan undantag, är djupt besvikna, ledsna, irriterade ... Skall man verkligen förvandla hela våra unika Sjöängen till byggarbetsplats och bygga 27 st. villor??? Skall man verkligen förstöra den fantastiska biotopen, vår älskade samlingsplatsen, lekplatsen för våra barn och för kommande generationer??? Och vilka är dem som föreslår sådana lösningar? Bor någon av dem i de här trakterna...? Älskar någon av dem verkligen den här unika omgivningen som vi gör? Det tror vi inte på!!! Därför säger vi alla bestämt NEJ, NEJ och NEJ till en sådant förslag till detaljplan och kommer att överklaga den så långt det bara går!

S87. Anonym

Jag protesterar att ni ska bygga Bostäder runtomkring hallunda gård

S88. Boende 73 och 74

I första hand bör kulturmiljön runt Hallunda Gårds bevaras som idag.

I andra hand bör detaljplanen revideras så att de byggnader som är närmast låghuset på Bronsgjutarvägen utgår. Enligt förslaget ligger dessa alldeles för nära, det bör vara ett större avstånd mellan nya höghus och befintliga låghus längs "Åkerpassagen". Befintliga låghus har alla sovrums och uteplatser mot ången, nya höghus precis intill skulle vara mycket störande!

S89. Boende nr 14 och Boende nr 15

Vi bestrider planerna på att bebygga våra ängar runt Hallunda Gård.

S90. Boende 75 (ej sakägare)

Jag tycker att det är helt galet att man planerar att bygga på det här viset på hallunda gård. Jag har familj som bor på gården och har själv vuxit upp på hallunda gård i stort sätt. Att bygga en restaurang mitt framför husen kommer att störa enormt mycket för de som bor där. Det kommer att bidra till en massor av spring och intrång på tomterna!!! Även lekparken/lekplatsen som planeras att bygga kommer att skapa mycket spring och folk kommer inte att ha respekt och ta hänsyn till för vart gränserna går! Eftersom att det är en ganska så öppen yta kommer min familj inte att få någon integritet. Man har absolut

inte tänkt överhuvudtaget på de som bor på gården och hur det kommer att påverkas av detta!!

S91. Vårby-Fittja hembygdsförening

Vår förening, Vårby-Fittja hembygdsförening, har mycket sent i planprocessen av boende i området blivit informerade om de planerade hårdföra ingreppen i kulturmiljön kring Hallunda Gård. Och vi avråder på det bestämdaste att genomföra dessa planer. Miljonprogramsexploateringen på 1960/70-talet innebar stora och oåterkalleliga ingrepp i många av de kulturhistoriska miljöerna i Norra Botkyrka. Vissa kulturmiljöer, av extra stort kulturhistoriskt värde, undantogs dock från alltför närgången exploatering, som t.ex. Hallunda gård. Det var undantag, som var en del av en helhet, som också innehöll mycket hårdexploaterade områden. Man skulle kunna säga att de utgjorde alibi för hårdexploateringen. I reklamen för stadsprojektet proklamerades det: ”I norra Botkyrka bygger vi en stad där varje barn får ett eget klätterträd”. I Fittja där de nyinflyttade barnen verkligen hade ett klätterträd, där fällde man det stora trädet och drog fram Botkyrkaleden! Exploateringen av Hallunda gård kan därför, över tid, också sägas vara en typisk botkyrkahistoria. Man säger en sak, men gör något annat. Man säger sig ”värna den värdefulla kultur- och naturmiljön kring Hallunda gård”. Men det som styr är privata vinstintressen. Man säger sig slå vakt om arvet efter Sankt Botvid, men man gömmer hans pilgrimskyrka bakom berg av sprängsten. Inte så lagom! Den nu aktuella trenden att hårdexploatera Botkyrkas kulturhistoriska arv och minnen går i takt med kommunens växande sociala problem. Att fundera över detta sammanhang borde bli en intressant uppgift för Botkyrkas politiker.

S92. Boende nr 76 (ej sakägare)

Vi, (...) och (...) har bott i Slagsta sedan 1994. Ett av de starkaste skälen till att vi valde Slagsta, var den fantastiska naturen och de gröna omgivningarna längs med promenadvägarna. En plats att må bra på och en plats där våra barn kunde växa upp nära djur och natur.

Under alla år, sedan vi flyttade hit har vi njutit av den variationsrika naturen med öppna ytor, vackra alléer, det rika djurlivet och fornlämningarna.

Fantastiska möjligheter till rekreation och avkoppling som har gjort att vi efter 26 år fortfarande bor kvar här i Slagsta.

Botkyrka kommun har alltid varit måna om naturen och skrutit om hur fint det är här, men nu börjar det hända saker som går i direkt motsats till detta.

För oss är det en stor besvikelse att kommunen gör anspråk på att bebygga grönområdena runt omkring oss, tränga in många villor på ängar, bygga tät

stadsbebyggelse där våra underbara promenadvägar finns och dessutom riskera natur och djurliv samt kulturella värden och fornlämningar.

Vi har svårt att förstå varför ni väljer just detta område, särskilt med tanke på hur mycket kommunen lyfter fram vikten av en grön kommun, hälsa och välmående.

Det finns många saker kring detta bygge, som vi är bekymrade över, både hur det ska påverka oss som bor här, men också hur det ska påverka djur, natur, kultur och fornlämningar.

Det är mycket som förstörs om byggandet genomförs:

1. Vi promenerar varje dag från Hallunda gårdsväg ner till Mälarpromenaden, bort till Norsborgs Gård och tillbaka via Lugnet, Hallunda Gård och Kryddgården. Stora delar av den promenaden kommer helt att förstöras. Först genom 5-6 års byggande, och sedan p.g.a. att det kommer att bli en tät bebyggelse där det idag är öppen natur.

2. Alla fritidsaktiviteter som idag sker på ängarna runt omkring Hallunda Gård kommer att försvinna. Barnen kommer inte längre kunna spela fotboll (dagens barn behöver mer rörelse, inte mindre), förskolor och skolor blir av med ytor där barnen kan leka och lära sig av naturen, vinter-sporter förstörs, såsom skidåkning, pulkaåkning, mm.

3. Viktiga naturområden försvinner, vilket gör att insekterna inte längre har möjlighet att föröka sig (vi behöver fler pollinerande insekter, inte färre), fladdermössen får mycket svårare att hitta föda och livsrum, ljud och ljus stör naturlivet eftersom det blir fler människor och hus i området. Risk finns för att flera djurarter, bl.a. fladdermöss försvinner från vårt område.

4. Att ta bort kastanjeallén vid Tomtbergavägen och Äppellunden vid Kryddgården förstör oerhört mycket av livskvaliteten i området. Enligt Callunas Naturvärdesinventering bedöms kastanjeallén uppfylla kraven för att omfattas av det generella biotopsskyddet.

5. Risken för att fornlämningarna som finns i området kommer att förstöras ökar, eftersom det kommer många fler människor till området, t.ex. kommer bebyggelsen otroligt nära ett av landets största bronsåldersrösen.

6. Trafiken kommer att öka väldigt mycket runt Hallunda Gård, speciellt på Hallunda gårdsväg och Slagstavägen kommer belastningen att bli extra stor. Hallunda gårdsväg är en liten, smal väg, som kommer att få nästan dubbelt så mycket trafik som det är idag. Bussarna kommer också att bli en trång sektor, eftersom det redan idag ofta är fullt på bussarna under rusningstrafik.

7. Olycksrisken med den ökade trafiken är ytterligare en negativ faktor som gör att det blir problematiskt i området. Övergångsstället vid korsningen av Slagstavägen och Hallunda gårdsväg används av många barn, ofta på cykel eller annat transportmedel, som ofta tar sig över vägen utan att se sig för. På

Tomtbergavägen planerar man dessutom att ta bort gångtunneln och i stället göra ett övergångsställe, vilket också ökar olycksrisken eftersom det är många barn som går där på väg till och från skola och fritids.

8. Om det blir ett nytt bygge, så kommer det att bli helt olidligt för dem som bor längs med eller nära Hallunda gårdsväg och Bronsgjutarvägen och dem som bor längs med ängarna, dels med trafiken, dels med byggoljudet. Detta kommer enligt kommunen att hålla på i 5-6 år!

9. Botkyrka har idag ett ganska dåligt rykte bland många. Vi har sedan vi flyttade hit, med stolthet visat våra vänner hur fint vi bor, för att visa hur bra kommunen är på att hantera naturen och ett naturnära boende. Nu känns det som om kommunen bara vill klämma in så mycket folk som möjligt på samma ställe, i stället för att sprida ut det på ett naturvänligt sätt.

Frågor som vi vill ha svar på:

1. Varför fick inte alla sakägare brev med information om det planerade bygget innan samrådsmötet?
2. Har ni tänkt någonting på oss som redan bor här? På vilket sätt tar kommunen hänsyn till hur bygget kommer påverka oss? Vi har läst alla publicerade dokument om bygget, och det enda ni påpekar är att vi får en något längre väg till naturen. Ingenting om störningar under och efter byggtiden, ingenting om vårt välbefinnande, ingenting om hur våra fastigheter kommer att sjunka i värde.
3. Varför finns det inte någon trafikanalys för vad som kommer att hända på Hallunda gårdsväg, under byggtiden och när bygget är klart? Den enda analysen vi hittar, är hur det kommer att bli vid den nya förskolan. Inte heller för Bronsgjutarvägen, till och från förskolan. Vad har kommunen för planer för att hantera den negativa effekt byggtrafik och bygg-buller medför för oss som redan bor här?
4. Callunas Naturvärdesinventering visar att det finns flera arter som kommer att hotas pga bygget. Hur kommer kommunen att säkerställa att t.ex. fladdermössen inte försvinner, när ängarna med insekter försvinner? Hur kan kommunen säkerställa att bin, humlor och andra pollinerande insekter inte minskar i antal när ängarna tas bort?
5. Varför vill ni förstöra de fina områden som redan finns, där människor trivs, när det finns oerhört mycket mark som går att bebygga på andra ställen? Det som händer, är ju att färre människor trivs och flyttar från kommunen i stället för tvärtom!
6. Vad har kommunen för planer för att hantera den negativa effekt byggtrafik och byggbuller medför för oss som redan bor här?

Vi anser att bygget av 600-800 bostäder på de ängar och öppna gröna ytor som finns runt Hallunda Gård avsevärt kommer att försämra livskvaliteten för oss som redan bor här. Vi vill inte bo i tät stadsbebyggelse. Det finns redan så mycket tät bebyggelse i området kring Hallunda Centrum, Eriksberg och Norsborg att vi inte behöver mer här.

Nej, bevara våra ängar och öppna ytor! Vi behöver dem!

Varför ta bort den sköna naturupplevelse som används av så många boende inom området?

Tänk på oss och ta hänsyn till oss som redan bor här!

S93. Naturskyddsföreningen Botkyrka-Salem

Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salem vill härmed lämna synpunkter på rubricerade detaljplaneärende. Det finns ett omfattande utredningsmaterial att sätta sig in i och ta ställning till: planbeskrivning och plankartor, en illustrationsfigur, andra planhandlingar och ett stort antal utredningar, bl.a. en miljökonsekvensbeskrivning. Att detaljstudera allt med den noggrannhet saken är värd har inte varit möjligt trots lång utställningstid på grund av att den infallit under högsommartid. Materialet har stor omfattning och det har enbart varit tillgängligt i elektronisk form.

Det går emellertid att bilda sig en god uppfattning om planen genom att gå igenom de centrala delarna av de viktigaste dokumenten som planbeskrivningen och miljökonsekvensbeskrivningen. De innehåller synpunkter på kultur- och miljövärden som föreningen utan reservationer kan göra till sina. Fladdermusinventeringarna är av särskilt intresse för oss.

Planen ska enligt utredningsuppdraget ge plats till 600-800 bostäder. Hur många det kan bli med det förslag som nu tagits fram beror på fördelningen av större och mindre lägenheter, men det verkar som det övre antalet skulle kunna överskridas. Föreningen har redan tidigare varit kritisk till de omfattande planerna. Det s.k. Slagstaområdet från början av 1970-talet innehåller 800 bostäder i småhus på en mycket större markyta. Gårdens kärnområde har i stort sett lämnats i fred för nybebyggelse, med resultatet att områdets ytterkanter utformats mycket kompakt. De siktlinjer mot huvudbyggnaden som det ordas om kommer i själva verket att bestå av några siktgluggar. Detsamma gäller det stora gravröset i norr. Bebyggelsen får en skala som kraftigt bryter mot den äldre omgivande bebyggelsen. Kedjehuset vid västra sidan av Kryddgårdsvägen får t.ex. nya flerbostadshus på 5-6 våningar på så nära håll som ned till 32 meter.

Det s.k. gestaltungsprogrammet är skrivet i översvallande positiva ordalag, det påminner om mäklarprosa. Det passar mindre bra i en kommunal handling, men det röjer den ursprungliga avsändaren. Man får en åskådlig bild av vad vad exploatören vill åstadkomma. Man kan jämföra med det som byggts i Tullinge villastad längs Katrinebergsvägen. Där har arkitekterna haft småskaliga förebilder från 1900-talets tidigare decennier. Fastighetsbolaget Titanias planförfattare Arkitema har hämtat inspiration från diametralt motsatt håll.

Vi noterar med besvikelse att möjligheterna att placera solfångare på hustaken inte heller denna gång tagits tillvara av kommunen eller planförfattarna.

Den landskapsbild som ännu kan skönjas efter det forna kulturlandskapet kommer att gå förlorad. Det borde vara så mycket angelägnare att slå vakt om den nu efter att Norsborgs herrgård försvunnit.

Upplevelsen av det stora gravröset blir försvagad när det inte kan betraktas från håll. Det föreslås få radhus, förskola och en parkeringsplats till närmaste grannar i söder och väster.

När norra Botkyrka byggdes för 50 år sedan gjorde man det i stor utsträckning på värdefull jordbruksmark. I nutida stadsplanering är det en viktig princip att inte göra det i onödan. Detta bekänner sig även Botkyrka till. Av någon anledning finns det talrika undantag från den principen överallt i landet, så även i Botkyrka. Det ser vi vid Botkyrka kyrka, och det kan vi nu se i mindre skala vid Hallunda gård. Där togs åker och fruktträdgård visserligen ur bruk omkring år 1970, men när de nu tas i anspråk för bebyggelse så är det utan återvändo.

De naturvärden som ligger föreningen närmast om hjärtat tycks klara sig relativt hyggligt i den kraftiga omstöpning som planeras. Den norra och den centrala delen lämnas relativt intakta. En viss avskärmningseffekt i det östvästliga grönområdet längs Mälaren kan man dock räkna med, liksom ökad risk för slitager i de passager som lämnas.

Den stora ängen i väster har inte hävdats på många år på annat sätt än med slaghack en gång per sommar. Den har dock kunnat användas för hundpromenader och under korta snöfattiga vintrar en viss tid för skidåkning. Det senare kan man glömma om planerna genomförs.

Tomtbergavägen flyttas norrut. Kastanjeraden tas bort och det blir en stadsmässig gata där det på 21 meters bredd ska rymmas gångbana, kantparkering, två körfält, en kantparkering till och en kombinerad gång- och cykelbana. Där ska även anläggas en ny busshållplats som får ersätta någon av de tre nuvarande i grannskapet. Allt detta påstås kunna öka trafiksäkerheten, ett påstå-ende som man kan förhålla sig undrande inför.

Det ursprungliga planeringen i norra Botkyrka innebar att man försökte skilja gångtrafik och fordonstrafik så mycket som möjligt. Det visade sig medföra en del gångtrafik på vägar utan gångbana. Därför har Tomtbergavägen på flera sträckor kompletterats med nya trottoarer, övergångsställen och farthinder i form av upphöjningar.

Botkyrkaleden öster om den aktuella detaljplanen och Tomtbergavägen i väster är raka och breda och saknar fartbegränsande anordningar. Trafiken är stor och den tillåtna hastigheten, 40 km/h, överskrids ofta och mycket ofta med stor marginal. Det är en naturlig farhåga att den nya passagen vid Torgkvarteren kommer att bli olycksdrabbad.

S95. Boende 78 och 79, ej skägare

Är detta verkligen en lämplig plats för en så stor exploatering? Ni skriver själva: ”Hallunda gård ligger i en av Sveriges rikaste fornlämningsmiljöer.” Att bebygga delar av denna välbevarade kulturmiljö känns helt galet när det bara på andra sidan Tomtbergavägen finns befintliga parkeringsplatser och garagelängor som kunde köpas in och bebyggas istället!

- Ni skriver att ni fått muntligt besked från Länsstyrelsen att ta bort boplats när ny plan vunnit laga kraft?! Verkar mycket konstigt, måste väl åtminstone undersökas ordentligt?
- Gång och cykelförbindelserna på platsen är idag bra och framkomliga utan passage med biltrafik. Detta kommer genom planen försämrats kraftigt samtidigt som biltrafiken ökas med (minst) 800 fordonsrörelser per dag. Massa trafik kommer genereras till förskolan precis intill det tysta grön-stråket närmast Mälaren. Verkligen inte alls genomtänkt. 1970talsplaneringen där bilen var i fokus är tom mer genomtänkt där biltrafiken skulle hållas borta från de gröna stråken! Men nu 2020 gör Botkyrka det sämre?

- Gc-vägarna används av oss och många andra för cykling till från jobb/skola/dagis/kompisar dagligen! I era utredningar har någon gjort bedömningen att det mest är för rastning av hundar och stavgång - vad baseras denna utredning på? Hur tänkte ni att de nyinflyttade skulle lockas att tex cykla när ni tar bort planskilda gc-stråk?! Hur ska barn själva kunna röra sig säkert här?
- Fladdermössen - kanske vore en idé att reglera tex fasadbelysning och inte bara ha ej belysta gångvägar?
- Strandskyddet - det står att detta är upphävt pga detaljplanelagt. Stora delar av föreslaget planområde är INTE detaljplanelagt idag och strandskyddet gäller!
- Stenröset+bilparkering. Ni föreslår en stor bilparkering för förskolans behov precis intill stenröset. Detta är ett av de större stenrösen i södra Stockholm och precis intill detta en bilparkering?! Vi borde värna om historien och de kvalitéer som finns i Botkyrka, inte tvärt om!
- Kulturmiljön - era egna utredningar visar att det finns en måttlig till stor risk för kulturmiljövärden förstörs!! Borde inte detta vara nog för att göra ett totalt omtag på detta?
- Dagvatten-hanteringen - hur säkerställer ni att de reningsåtgärder som ni tror kan genomföras också genomförs? Det är HELT osannolikt att denna typ av exploatering på vad som i princip uteslutande är naturmark kommer kunna leda till en minskad föroreningsbelastning på vattenområdena. Dessutom kommer tex mer biltrafik som planen genererar leda till ökad föroreningsbelastning utanför planområdet. Alltså är planen i strid mot MKN vatten. Området ligger även inom Vattenskyddsområde Östra Mälaren samt i Bornsjökilen, vilket ingen direkt hänsyn tas till.
- En del av planen tar vad som sannolikt är ett utströmningsområde i anspråk, vilket inte nämns någonstans.

Bifogar bild där vi markerat viktiga saker anser måste tas bort och vad som eventuellt skulle kunna genomföras.

-Blå linje - viktigt gång cykelstråk som ej får tas bort

-Gul 309 m strandskydd

-Lila kryss - byggnader som absolut minimum bör utgå ur planen

S101 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Ett förslag på detaljplan för Hallunda gård har tagits fram. Området ligger c:a 1 km norr om Hallunda centrum och utgörs idag av park- och skogsmark. Centralt i området ligger Hallunda gård som tillsammans med sina omgivningar har mycket höga kulturmiljövärden. Syftet med planen är att möjliggöra för 600-800 nya bostäder, en förskola och ett vård- och omsorgsboende. Stängslet runt Hallunda gård tas bort och området ska göras tillgängligt för allmänheten. Centralt ska en restaurangbyggnad uppföras.

Djurhållning i mindre omfattning föreslås i norra delen. Området har en rik fladdermusfauna. Utformningen av detaljplanen har ändrats för att minska påverkan på värdefull natur och så att fladdermuspopulationerna bedöms kunna leva långsiktigt i området och att bevarandestatusen inte påverkas negativt. I och med att området närmast Hallunda gård öppnas upp kommer rekreativvärde att öka, men en ny tät bostadsbebyggelse kommer påverka de befintliga boende negativt då öppna grönområden och lummiga bryn-zoner försvinner. Miljöenheten anser att risken för vibrationer från tung trafik på

Tomtbergavägen bör utredas, då bostäder planeras nära vägen, jorden består av lera och flera bussar trafikerar vägen. Förorenat dagvatten förväntas uppstå när området hårdgörs. Dagvattnet ska renas och fördröjas. Trots det ökar belastningen av vissa föroreningar något på nedströms liggande vattenförekomster; Mälaren och Albysjön, men ökningen förväntas inte bidra till att miljökvalitetsnormerna inte klaras.

En åtgärd som föreslås för att fördröja dagvattnet är gröna tak. Denna åtgärd återfinns inte i avsnittet som handlar om gestaltning. Det är viktigt att detta harmonieras, och att om andra tak används måste de utföras i inert material för att inte riskera att förorena nedströms liggande recipienter. Förhöjda föroreningar av bland annat DDT och bly har uppmätts på platsen där det tidigare funnits en handelsträdgård.

Halterna av DDT var lägre än Naturvårdsverkets hälsoriskbaserade riktvärde, men på två platser var blyhalterna högre än detta riktvärde. Miljöenheten vill påminna att om dessa föroreningar ska åtgärdas så ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

S103. Mejramens samfällighet

Protest mot bygge kring Hallunda gård inlämnad till kommunhuset 14/08/2020.
(Bilagor med protestlistor har bifogats i yttrandet)

S104. Boende 80 och 81

Vill ej ha bebyggelse nära vårt hus (...). Bevara naturen och låt hundägarna rasta sina hundar! Biltrafiken gångtrafik skulle bli omfattande vilket vi inte godkänner.

Vill inte att man bebygger Sjöängen som ligger alldeles intill våran bostad. Sjöängen är en öppen yta som behövs för fritid och rekreation. En bebyggelse här skulle medföra stora konsekvenser för oss bl. a. med bil- och gångtrafik över våran samfällighet.

S105. Boende nr 77 (ej sakägare)

Jag undrar varför ni enligt planritningen planerat restaurangbyggnation på fornlämning KM5?

S107. Boende nr 7 och boende nr 8

Det har nu gått en tid sedan vi fick veta att det planerades att ängen vid Hallunda gård skulle bebyggas. Vi har ingenting emot att Botkyrka kommun vill utöka sin befolkning men inte till vilket pris som helst.

Jag (...) och min man (...) flyttade in i vårt hus på Bronsgjutarvägen i december 1971 och här kommer vi att förbli.

Men att lägga bebyggelsen in i vår sängkammare (så gått som) kan vi inte acceptera. Enligt er detaljplan är det inte många meter från gångvägen till vårt staket eller tomtgräns.

Vi protesterar i allra högsta grad att ni placerar bebyggelsen så nära våra hus och att de två lönnar som står mitt emot våra hus får under inga omständigheter sågas ner.

Avvaktar era kommentarer

Efter samrådsperioden inkomna yttranden

S96. Trafikförvaltning Region Stockholm

Om planen

Detaljplanen syftar till att tillskapa väl gestaltade bostäder och värna den värdefulla kultur- och naturmiljön kring Hallunda gård. Planförslaget innehåller ca 600–800 nya bostäder av blandad karaktär: flerbostadshus, radhus och villor.

Planområdet ligger inom 1,1 km från Hallunda station, och inom 350 meter från hållplats som trafikeras av stomlinje 172 samt linjer 151, 702, 708, 738, samt nattbuss. Från planområdet nås således samtliga områden som redovisas på karta nedan (se sid 2 av detta yttrande).

I plankartan för RUF2050 faller planområdet delvis inom ett strategiskt stadsutvecklingsläge och delvis inom ett primärt bebyggelseläge.

Trafikförvaltningens synpunkter på förslaget

Detaljplanen är i överensstämmelse med RUF2050 och har goda förutsättningar att styra mot hållbart resande.

Förutsättningar för befintlig och planerad kollektivtrafik Området trafikeras av stomlinje 172 (framtida stomlinje N) som, enligt prognoser kommer att hålla en mycket hög turintervall genom berörd plats. Trafikförvaltningen vill därför återuppta den dialog som förts med Botkyrka kring planen för att säkerställa

stomlinjens framtida behov av framkomlighet.

Den av kommunen planerade busshållplatsen öster om torget är den typ av stopphållplats som förordas av RiBuss där väghållaren vill prioritera kollektivtrafik och säkerhet, vilket är mycket bra. Trafikförvaltningen förutsätter att hållplatsläge och övergångsställe utformas enligt riktlinjerna i RiBuss i det fortsatta arbetet, och vill ta del av de systemhandlingar som tas fram i det fortsatta arbetet.

Förbättringarna för gång- och cykeltrafikanter är mycket bra. Likaså är placering av äldreboendet inom 50 meter från den nya hållplatsen föredömlig.

Buller och vibrationer

Det är viktigt att eventuella störningar från busstrafik beaktas. Vad gäller bus-sar är det oftast maximalnivåerna som genererar klagomål. Trafikförvaltningens erfarenhet är även att framförallt lågfrekvent buller vid tomgångskörning och start upplevs som störande. Dessa problem kan t.ex. uppkomma vid korsningar och den planerade busshållplatsen. Trafikförvaltningen anser att bostäder bör utformas så att Folkhälsomyndighetens riktvärden avseende lågfrekvent buller innehålls i sovrum.

Trafikförvaltningen föreslår att följande text läggs till i planbeskrivning: "För busstrafik är det ofta lågfrekvent buller som orsakar störning till omgivningen.

Risken för bullerstörning är störst vid hållplatsen där bussar står på tomgång eller accelererar vid start från hållplats. Dessutom har bussar som trafikerar en hållplats, där mer än en linje går, externa högtalarutrop som kan innebära störning till omgivningen. Busshållplatserna har även s.k. pratörer med talad information om kommande bussavgångar.”

S97. Boende nr 77, ej sakägare

Jag har framfört min åsikt enl. nedan tidigare på telefon till (...) men vill även skicka in den skriftligt. Att förlägga möjligheten till att inkomma med synpunkter angående planförslaget i samrådet för Hallunda gård, mitt under semesterhögssäsong då det är extra svårt att insamla information, få tag på olika instanser eller myndigheter för att kunna ställa frågor eller för den delen ha möjlighet att mobilisera ev. gemensamt engagemang...anser jag vara mycket olämpligt och nonchalant för något som angår och berör så många människor i området och viktiga natur- och kulturvärden i Botkyrka. Det är nästan så att man kan tro att det är förlagt under just denna period med avsikten att försvåra och minimera invånarnas uppmärksamhet i ärendet. Jag tror inte att jag är ensam om synpunkten att det var mycket märkligt att förlägga händelsen på det sättet.

S98. Boende nr 82

Angående: Sjöängen/planritn.

Planritning finns en gångväg inritad vid (...), detta är endast en passage för de i mellanhusen att komma åt sina ”baksidor” med ex. gräsklippare mm. Alltså ingen allmän gångväg eller genomväg.

S99 Boende nr 83 och 84y (ej skägare)

Vi vill inte att Botkyrka kommun bygger bostäder på vårt område, dvs på den gräsplätt som finns mot sjön.

S108 Länsstyrelsen

Botkyrka kommun har översänt förslag till detaljplan, upprättat i maj 2020, till Länsstyrelsen för samråd.

Planen möjliggör bostäder, förskola, vård- och omsorgsboende samt restaurang, handel, kontor och odling med tillhörande handelsträdgård och djurhållning. Syftet med planen är att skapa ett omsorgsfullt gestaltat bostadsområde och värna om den kulturhistoriska miljön kring Hallunda Gård. Planförslaget

innehåller ca. 600-800 bostäder med blandad karaktär: flerbostadshus, radhus och villor. Bostäder uppförs i 2-4 våningar samt enstaka 5-6 våningshus.

I kommunens översiktsplan (2014) anges att kommunen vill utveckla området för bostäder i en småskalig attraktiv miljö där hänsyn måste tas till de kulturhistoriska värdena. Planförslaget bedöms i stora drag överensstämma med kommunens översiktsplan. I detaljplaneprogrammet Hallunda gård från 2009 anges att området skulle kunna byggas ut med 100-150 bostäder. Antalet bostäder i aktuellt planförslag skiljer sig därmed från kommunens tidigare strategiska ställningstagande.

Detaljplaneförslaget är upprättat med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Avgränsningssamråd för miljökonsekvensbeskrivning har genomförts 2016.

Av 5 kap. 14 § PBL följer att länsstyrelsen under samrådet särskilt ska

- ta till vara och samordna statens intressen, - verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
- verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
- verka för att en bebyggelse eller ett bygnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL samt i övrigt ge råd om tillämpningen av PBL om det behövs från allmän synpunkt.

Länsstyrelsen har i sin roll att samordna statens intressen, tagit del av synpunkter från Trafikverket daterat den 13 augusti 2020.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen riskerar att medföra att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs samt att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet avseende föroreningar.

Då dagvattenutredningen påvisar en ökning av näringsämnen som når Al-bysjön efter genomförd detaljplan, ska kommunen visa vilka ytterligare åtgärder som kan minska mängden näringsämnen ut från planområdet samt reglera dagvattenhanteringen i plankartan i så stor utsträckning som det är möjligt. Grundvattenförhållanden och eventuella föroreningar som kan spridas via grundvattnet ska även klargöras till nästa skede, då det kan påverka möjligheten att följa miljö kvalitetsnormer för vatten samt påverka vattenskyddsområdet.

Kommunen ska även visa att den planerade markanvändningen är lämplig med hänsyn till förekomsten av föroreningar. De utredningar som gjorts ger inte en komplett bild av föroreningsituationen. Kommunen ska till nästa skede visa att områden där handelsträdgård inte har bedrivits inte utgör någon risk för människors hälsa samt förtydliga och utveckla delar av planbeskrivningen som berör förorenad mark. Planbestämmelsen a1 på plankartan bör även förtydligas.

Länsstyrelsen anser även att föreslagen bebyggelse bör anpassas i skala och avstånd från Hallunda gård med hänsyn till riksintresse för kulturmiljövård (Bornsjön) då aktuellt planförslag kan leda till skada på riksintresset. Risk för påtaglig skada på riksintresset bedöms dock inte föreligga i aktuellt planförslag.

Om dessa problem kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 11 kap. 10 § PBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 11 kap. 11 § PBL.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har, i detta skede, följande synpunkter på de områden som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL.

Synpunkterna nedan syftar till att ge kommunen underlag, råd och synpunkter inför nästa skede i planprocessen. Kommunen får på så sätt möjlighet att förtydliga och/eller komplettera planförslaget, så att ett statligt ingripande kan undvikas.

Riksintresse Kulturmiljövård, Bornsjön [AB16]

Planförslaget berör riksintresset för kulturmiljövården, Borsjön [AB16]. Fler-
talet av de uttryck som ligger till grund för utpekandet är relevanta i samman-
hanget. Järn- och bronsåldersmiljön med ett stort antal fornlämningar, Hall-
unda gård med tillhörande byggnader och trädgård samt äldre vägsystem och
relationen till vattnet som färdmedel.

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget inte ger upphov till risk för påtaglig
skada på riksintresset. Övergripande har planförslaget utformats med medve-
tenhet om gårdsmiljöns höga kulturhistoriska värden. Restaurering av ett antal
byggnader och återinförande av odling och djurhållning är positiva för riks-
intresset och kommer förstärka vissa värden. Det ställer dock höga krav på ge-
nomförandet för att de positiva effekterna verkligen ska uppstå.

Däremot anser Länsstyrelsen att skada uppstår på riksintresset med hänsyn till
den höga graden av exploatering utanför riksintressets gräns. I översiktsplanen
anges att området kan planeras för bostäder i småskalig miljö, vilket även
framhålls i planprogrammet med en exploatering på 100-150 bostäder. I plan-
förslaget har dock antalet bostäder ökat till ca 600–800 bostäder i blandad be-
byggelse. Detta ger upphov till en belastning för den idag relativt slutna gårds-
miljön som saknar visuell kontakt med närliggande 1970-tals bebyggelse.
Planförslaget innebär även att gårdsmiljön förlorar den sista kontakten med ti-
digare jordbruksmark som idag endast finns kvar i mindre skala.

Skadan på kulturhistoriska värden skulle minska med ett ökat respektavstånd
mellan gårdskärnan och tillkommande bebyggelse. Den tillkommande bebyg-
gelse som hamnar mycket nära gårdsmiljön bör också anpassas i skala ytterli-
gare för att inte dominera över den äldre bebyggelsen. Inom gårdskärnan är det
centralt att gårdsmiljön utgör huvudmotivet och inte underordnas den tillkom-
mande bebyggelsen.

Länsstyrelsen anser att det är fortsatt viktigt att Hallunda gård kan avläsas och
förstås som en helhetsmiljö. Länsstyrelsen befarar att miljön långsiktigt delas
upp genom barriärskapande effekter mellan de befintliga byggnaderna eller
mellan byggnaderna och omgivande grönsstruktur till exempel genom staket el-
ler insynsskydd. Likaså kan byggnadernas utemiljöer tillföras element som är
främjande för den känsliga miljön, som till exempel altandäck. Länsstyrelsen
anser därför att det är lämpligt att överväga planbestämmelser som förhindrar
att sådan skada tillkommer över tid.

Länsstyrelsen anser att kommunen till nästa skede ska bearbeta planförslaget så att skada på riksintresset inte uppstår med hänsyn till ovan framförda synpunkter.

Miljö kvalitetsnormer

För recipienten Mälaren-Rödstensfjärden så instämmer Länsstyrelsen i kommunens bedömning av hur det dagvatten som leds till recipienten efter exploatering med rening kommer att påverka möjligheten att följa MKN för vatten. För recipienten Albysjön har betydande påverkan från urban markanvändning via dagvatten konstaterats. Det finns en risk för miljöproblem genom övergödning på grund av belastning av näringsämnen avseende totalfosfor (VISS, Senaste bedömning).

Planområdet består i dagsläget till stor del av naturmark som i och med planläggningen kommer att övergå till ett område med högre grad urban karaktär. För att inte exploateringen ska bidra till övergödning är det viktigt att begränsa mängden näringsämnen som genereras inom planområdet. Dagvattenutredningen visar en ökning av näringsämnen som når Albysjön efter exploateringen men menar samtidigt att genom att nyttja infiltration och grönytor i så stor utsträckning som det är möjligt inom planen, så kan belastningen minskas. Dagvattenutredningen visar även på ökade flöden och skyfallsproblem i det område där dagvatten avrinner mot Albysjön. Ett större tillvaratagande av infiltrationsmöjligheter och grönytor kan även minska skyfallsproblemen.

Länsstyrelsen saknar i planbeskrivning och dagvattenutredning ett resonemang om hur det förhåller sig med grundvattnet inom planområdet och om det kan påverka föreslagen dagvattenhantering (om det t.ex. ligger ytligt). Grundvatten har heller inte provtagits avseende markföroreningar. I den miljötekniska markundersökningen 2018-08-24 anges att föroreningar kan spridas genom urlakning till grundvattnet och vidare till Mälaren. Som närmst är det 100 meter från planområdet till Mälaren. Området ligger inom Östra Mälarens vattenskyddsområde och dess närhet till Mälaren skulle kunna påverka vattenförekomstens miljö kvalitetsnorm. Eftersom inga grundvattenprover är tagna inom området, finns ingen information om eventuella föroreningar i grundvattnet som skulle kunna påverka vattenskyddsområdet eller miljö kvalitetsnormer för vatten.

Kommunen ska till nästa skede redovisa vilka ytterligare åtgärder som krävs för att hantera den ökade belastningen av näringsämnen på Albysjön och även förtydliga hur dagvattenhanteringen för hela planområdet kommer att

utformas. Grundvattenförhållanden och eventuella föroreningar ska även klargöras för att planerade dagvattenåtgärder inte ska riskera att miljökvalitetsnormer inte följs. Den slutgiltiga dagvattenhanteringen bör i så stor utsträckning som möjligt säkerställas i plankartan med planbestämmelser och/eller avsatt yta. Utifrån aktuellt underlag gör Länsstyrelsen bedömningen att föreslagen plan innebär att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken inte följs.

Hälsa och säkerhet

Förorenade områden

Inom planområdet har det legat en handelsträdgård och på de flesta ytor där den verksamheten har bedrivits har provtagning genomförts. Inom de flesta av dessa delområden har föroreningshalter överstigande känslig markanvändning, KM påträffats. De föroreningar som har påträffats är bland annat DDT, bly och kvicksilver. I undersökningen (kompletterande miljöteknisk markundersökning, 2020-02-24) framgår att ytterligare undersökningar behöver göras av område S7, då de föroreningar som finns i det området inte är tillräckligt utredda och området omfattas av fornlämningar. I planbeskrivningen saknas dock denna information om att ytterligare undersökningar behövs för området.

Enligt den kompletterande miljötekniska markundersökningen har föroreningar av bly och kvicksilver påträffats i område S6 trots att historiska ortofoton visar att ingen handelsträdgårdsverksamhet har bedrivits inom det området. I undersökningen framgår att föroreningar kan finnas och kan ha tillförts områdena genom växtavfall och eventuellt övrigt deponerat avfall samt genom tillförda fyllnadsmassor

I planbeskrivningen anges att där det finns ett åtgärdsbehov ska känslig markanvändning tillämpas och den jord som blir kvar inom planområdet kommer uppfylla riktvärdena för känslig markanvändning. De områden som i konsultrapporterna anges ha ett åtgärdsbehov är baserade på en riskbedömning och inte en jämförelse med de generella riktvärdena för känslig markanvändning. Efter sanering kan det därför finnas markföroreningar som överstiger känslig markanvändning. Formuleringen i planbeskrivningen kan således leda till otydlighet vid kommande provningar gällande hur mycket som ska saneras.

Det finns en planbestämmelse om att startbesked inte får ges förrän sanering av förorenad mark har utförts. Som framgår av undersökningen finns det endast

ett åtgärdsbehov inom område S4 och S6 samt att kompletterande undersökningar behövs inom S7.

nmn

Länsstyrelsen konstaterar att hela planområdet inte har undersökts utan endast områden där tidigare handelsträdgård med odling har legat. Länsstyrelsen ser en risk för barns hälsa då framförallt område avsatt för förskola inte har undersökts. Bly kan vid små doser ge skador på barns nervsystem och kvicksilver kan hindra utvecklingen av barns hjärnor då de är känsliga för markföroreningar. Utifrån den information som finns i planbeskrivningen och genomförda undersökningar anser Länsstyrelsen att kommunen inte har visat att marken är lämplig för planerad markanvändning.

Inför nästa skede ska kommunen visa att den ändrade markanvändningen som planen möjliggör inte utgör någon risk genom att:

- Utföra de undersökningar som anges i den miljötekniska markundersökningen samt på områden där barn ska vistas, för att säkerställa att området inte utgör någon risk för människors hälsa.
- Visa att områden där handelsträdgård inte har bedrivits inte utgör någon risk för människors hälsa med hänsyn till de föroreningar som har påträffats inom område S6.
- Resultatet av genomförda undersökningar ska redovisas i planbeskrivningen och ge en tydlig bild av föroreningssituationen.
- Kommunen ska tydligt beskriva ställningstaganden gällande hanteringen av olika föroreningar i planområdet. Ställningstagandena ska baseras på riskbedömningar och finnas beskrivna i planbeskrivningen. Planbeskrivningen ska även i tillräcklig omfattning redogöra för vad som ska saneras och om det är till generella riktvärden eller specifikt framtagna riktvärden.
- Planbestämmelsen om att mark ska saneras innan startbesked ska förtydligas i plankartan. Exempelvis kan åtgärdsåtgärder anges.

Översvämning

I planbeskrivningen framhåller kommunen att de föreslagna dagvattenåtgärderna kan omhänderta ett 20-årsregn men inte ett kraftigare skyfall och då kan risk för översvämning uppstå. Vidare anges att översvämningensrisken inom planområdet kan hanteras genom en korrekt höjdsättning av mark och bebyggelse. Länsstyrelsen anser därför att kommunen till nästa skede ska förtydliga

om den plushöjdsättning som regleras i plankartan är anpassad efter översvämningensrisken.

Rådgivande synpunkter

Samrådet ska syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Utöver synpunkter på de statliga ingripandegrunderna ska länsstyrelsen särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i plan- och bygglagen, om det behövs från allmän synpunkt. Kommunen bör med hänsyn till synpunkterna fundera över om och hur planens utformning eventuellt kan ändras.

Vattenskyddsområde

Det är positivt att planbeskrivningen innehåller information om Östra Mälarens vattenskyddsområde och de gällande föreskrifter som bör beaktas.

Något som vidare behöver utredas och tydligare beskrivas i planbeskrivningen är:

om kommunen avser att hantera de små, men dock ökade föroreningsmängder i form av metaller som, trots reningsåtgärder, bedöms nå recipienten Rödstensfjärden i vattenskyddsområdet.

- hur man ser på frågan hur vattenskyddsområdet påverkas av de planerade åtgärderna. I planbeskrivningen görs ingen bedömning av vad de ökade föroreningsmängderna innebär för dricksvattentäkten Mälaren och om åtgärderna är förenliga med vattenskyddsföreskrifterna. I MKB:n anges att vattenskyddsområdet kommer att påverkas positivt av åtgärderna (s.73 under rubrik 7 ”Samlad bedömning”) men Länsstyrelsen kan inte hitta någon motivering eller underlag till detta varken i planbeskrivningen eller i MKB:n.

I övrigt ska vattenskyddsföreskrifterna beaktas i tillämpliga delar. Stor försiktighet ska alltid iakttas vid markarbeten inom vattenskyddsområdet för att förhindra att vattenförorening uppstår på lång eller kort sikt.

Geoteknik

Kommunen har i Tekniskt PM för geoteknik (Sigma 2020-02-24) utrett risker för ras och skred för planområdet indelat i olika delområden. Det konstateras att marken anses vara stabil för dagens förhållanden samt efter markuppfyllnad. Kommunen behöver även beakta hur markens förhållanden efter ett

genomförande av planen påverkas av ett förändrat klimat med högre temperaturer och ökad nederbörd.

Lokala kulturmiljövärden

Planförslaget fokuserar i princip uteslutande på att tillvarata de kvalitéer som finns inom Hallunda gård med omgivande grönstruktur samt fornlämningarna. Detta är förstaeligt med tanke på att miljön ingår i riksintresset Bornsjön och innehar höga kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen vill dock understryka att hänsyn behöver tas till samtliga kulturvärden på platsen och därmed även närliggande bostadsområde med miljonprogramskaraktär.

Frågor av betydelse för planens genomförbarhet

Artskydd

Med hänsyn till fladdermöss kan belyningsåtgärder, som kan komma att följa av planen, strida mot artskyddsförordningen. Kommunen bör i planbeskrivningen förtydliga att belyningsåtgärder kan strida mot artskyddsförordningen.

Biotopskydd

För att detaljplanen ska kunna genomföras i de delar som förutsätter att biotopskyddade alléträd tas bort, fordras Länsstyrelsens dispens från skyddet. (För att en dispensansökan ska kunna beviljas krävs att särskilda skäl föreligger för dispens. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler och hushållningsbestämmelser tillämpas också vid dispensprövning.).

Länsstyrelsen anser att planbestämmelser om marklov för trädfällning inte bör omfatta biotopskyddade alléträd. Eftersom åtgärder som att fälla träden ändå är förbjudna genom biotopskyddet blir det en dubbelreglering. Om möjligt bör det istället framgå av plankartan vilka alléer/trädrader som bedöms omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken.

Fornlämningar och fastighetsbildning

En fastighetsreglering som motsvarar kvartersmarken runt Långa längan kommer sannolikt inte att medges då en sådan reglering skär genom gravfältet, fornlämning L2017:2112 (tidigare Botkyrka 74:1). Länsstyrelsen gör bedömningen att en sådan fastighet inte lämpar sig för bostadsändamål.

Den södra delen av gravfältet L2017:2112 (tidigare Botkyrka 74:1) ligger inom ett område vars användning är tänkt till odling med tillhörande handelsträdgård. Det ska dock påpekas att det inte är lämpligt att odling sker inom

gravfältet och att Länsstyrelsen med all sannolikhet inte kommer att ge tillstånd till sådana markåtgärder. Det är även olämpligt ur ett landskapsperspektiv att planera nya fastigheter genom kända fornlämningar

Enligt planen kommer fornlämningar att beröras av kvartersmark. I västra delen finns en boplats L2013:9363 (tidigare Botkyrka 803). Det krävs prövning enligt 2 kap. kulturmiljölagen för ingrepp i fornlämning. Om Länsstyrelsen medger ett borttagande av fornlämningen kommer detta med all sannolikhet att villkoras med arkeologiska åtgärder. Prövningen sker när planen vunnit laga kraft och en ansökan inkommit till Länsstyrelsen.

I anslutning till boplatsen finns en lokal med skålgropar, fornlämning L2017:3121 (tidigare Botkyrka 439:1). På hällen finns 12 synliga gropar. I planen ska dessa bevaras. Det är dock av stor vikt att de skyddas under en byggarbetsperiod genom stängsling, så att de inte påverkas av körning, upplag, övertäcks med massor mm.

Planbestämmelser kulturmiljö

Länsstyrelsen anser att skydds- och varsamhetsbestämmelserna behöver ses över, så att de följer Boverkets vägledning. Det bör övervägas om vissa delar av varsamhetsbestämmelserna istället ska omfattas av skyddsbestämmelserna och tvärtom. Skyddsbestämmelser ska ställa krav på att befintlig byggnadsdel ska bevaras, medan varsamhetsbestämmelsen endast kan ställa krav på att en utformning ska bibehållas. Några av planförslaget skydds- och varsamhetsbestämmelser innehåller liknande formuleringar vilket ter sig motsägelsefullt.

S106 Kultur-och fritidsförvaltningen

Sammanfattning

Arbete pågår med att ta fram en detaljplan för bostäder, förskola och äldreboende med mera i Hallunda. Samråd för planförslaget har pågått mellan den 22 juni 2020 till och med 16 augusti 2020. Kultur-och fritidsförvaltningen har begärt att få förlängd svarstid fram till den 15 september 2020.

Det område som detaljplanen omfattar ingår i ett riksintresse för kulturmiljövården (riksintresset kulturmiljövården; Bornsjön). Gården och de fornlämningar som finns i området, är uttryck för Länsstyrelsens bedömning av platsen som riksintressant. Ny bebyggelse behöver därmed ta hänsyn till de historiska sambanden i området, dvs att man även i framtiden kan förstå hur denna plats har haft en bebyggelsekontinuitet under flera tusen år. Kultur- och

fritidsförvaltningen bedömer att exploateringen vid Hallunda gård riskerar att skada riksintresset, då den i vissa delar inte följer råden och riktlinjerna i den för detaljplanen framtagna kulturmiljöutredningen.

Enligt kulturmiljöutredningen bör:

-Områdets olika kulturhistoriska miljöer bör vara läsbara och eventuell ny bebyggelse bör förhålla sig till avseende karaktär och volym. Denna anpassning blir svårast vid byggnationen nära ekonomibyggnaderna och att volymerna är så stora att gårdens och fornlämningarnas dominans i landskapet riskerar att gå förlorade.

-Ny bebyggelse anpassas till skala som underordnar sig gårdsmiljön i område B och C, det är viktigt att läsbarheten av gårdsmiljön är områdets fokus och ska dominera i landskapet. I område B och C planeras bebyggelse upp till 6 våningar vilket kommer riskera läsbarheten av kulturmiljön.

Detaljplanen exploaterar mer än vad riktlinjerna i både kommunens översiktsplan och kulturmiljöprogram anger. Översiktsplanen anger en ”småskalig bebyggelse i en gles stadsbygd”, och kulturmiljöprogrammet anger i sina riktlinjer ”skydd för bronsålderslämningar och järnåldersgravfält från närgången bebyggelse eller andra ingrepp i miljön”.

Detaljplaneområdet ingår i riksintresset Bornsjön där kommunen håller på att ta fram fyra detaljplaner. För att undvika att den sammanlagda (kumulativa) effekten på hela riksintresset blir allt för omfattande bör därför skalan i byggnationen hållas nere.

I yttrandet har även förslag på mindre justeringar av plankartan och planbeskrivningen tagits med.

Bakgrund

Nu pågår ett arbete med att ta fram en detaljplan för bostäder, förskola och äldreboende med mera i Hallunda. Samråd för planförslaget har pågått mellan den 22 juni 2020 till och med 16 augusti 2020. Kultur- och fritidsförvaltningen har begärt att få förlängd svarstid fram till den 15 september 2020.

Planförslaget finns tillgängligt i sin helhet på kommunens hemsida <https://www.botkyrka.se/planhallundagard>

Kultur- och fritidsförvaltningens samordnare för Kulturmiljö har ingått i en arbetsgrupp som tagit fram detaljplanen men när den slutgiltiga versionen nu presenteras, så gör kultur- och fritidsförvaltningen bedömningen att planen på flera punkter inte följer de råd och riktlinjer som kulturmiljöutredningen (WSP. Hallunda gård, Fördjupad kulturmiljöutredning 180920) la fram.

Enligt kultur- och fritidsnämndens reglemente åligger det nämnden att verka för att miljöer med viktiga kulturhistoriska värden bevaras, och att avge yttrande och remissvar i ärenden som hör till nämndens verksamhetsområde.

Yttrande

Detaljplanen för Hallunda gård planerar för nya bostäder i en mycket unik kulturhistorisk miljö. Detaljplanen har försökt att anpassa exploateringen efter både kultur- och naturmiljön. Stor hänsyn har tagits till gårdsmiljön vid Hallunda gård och planen innehåller skydds- och varsamhetsbestämmelser för befintliga byggnaderna på gården. Planen har följt rekommendationerna från kulturmiljöutredningen när det gäller byggnaderna vid Hallunda gård.

Detaljplanen och kulturmiljön

När det gäller kulturmiljön i sin helhet har dock planen gått längre i exploateringsgrad än vad översiktsplanen föreslår. I översiktsplanen står att man vid Hallunda gård ”vill utveckla området för bostäder i en småskalig attraktiv miljö. Hänsyn måste tas till de kulturhistoriska värdena” och platsen har markerats som ett område med gles stadsbygd. I den framtagna detaljplanen planerar man för 600–800 bostäder, vilket gör att delar av detaljplaneområdet har flerbostadshus upp till sexvåningar.

Bedömningen är att byggplanerna i området i närheten av Tomtbergavägen är alltför tätt och högt. Här följer inte detaljplanen översiktsplanen om en småskalig bebyggelse i en gles stadsbygd och det gör att kulturmiljön inte respekteras.

Riksintresset för kulturmiljö

Hela detaljplanen ingår i ett riksintresse för kulturmiljövården, och just vid Hallunda gård finns flera av de unika uttrycken för riksintresset väl synliga. Det gäller den; långa bebyggelsekontinuiteten från bronsåldern fram till idag, herrgårdsmiljön och äldre vägar. I WSP:s fördjupade kulturmiljöutredning lyfter man fram den gamla vägsträckningen från gårdsmiljön och söderut som ett mycket känsligt område. Planen har behållit en viss öppenhet i detta läge, men höjden på husen och tätheten gör att den historiska läsbarheten ändå blir svår

att uppfatta. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms hela planen ha en måttlig negativ skada på kulturmiljön då den man bedömer att läsbarheten av den agrara miljön går förlorad.

För att ta hänsyn till riksintresset för kulturmiljövården är det viktigt att ny bebyggelse tar hänsyn till de historiska sambanden i området, dvs att man även i framtiden kan förstå hur denna plats har använts under flera tusen år. I kulturmiljöutredningens riktlinjer framhåller man att Hallunda gårds dominerande och höga placering i landskapet beaktas. I den förslagna detaljplanen med flervåningshus upp till sex våningar kommer Hallunda gårds höga placering i landskapet inte längre gå att uppfattas.

Fornlämningarna finns kvar men förlorar sitt sammanhang

När det gäller fornlämningarna, bör enligt kulturmiljöutredningen, Hallundaröset och gravfältet söder om Tomtbergavägen också vara läsbara och eventuell ny bebyggelse bör förhålla sig till avseende karaktär och volym och fornlämningarnas dominans i landskapet bör respekteras.

De flesta fornlämningar har bevarats i planen men den nya bebyggelsen kommer på vissa ställen mycket nära och de kommer att bli svårt att läsa av den historiska berättelsen i landskapet då fornlämningarna får bebyggelse nära inpå.

Det finns flera exempel på detta:

- Bronsåldersröset som landmärke i landskapet behöver respekteras, dvs. att rösets höjd är betydligt högre än omgivande ny bebyggelse. Det är svårt att avgöra hur bebyggelsen i Trädgård-, skogshus och gårdskvarteren kommer påverka vyn och sikten mot bronsåldersröret. Det är främst via den nya gatan röset kommer att synas. Det saknas gatuvyer som illustrerar hur röset kommer att synas och respekteras i den nya detaljplanen.
- Detaljplanen planerar en bebyggelse på fornlämningen Botkyrka 803, som är en boplatzlämning. Det är inte säkert om denna byggnation möjlig då det är Länsstyrelsen som av gör om fornlämningen får grävas bort.
- I nära anslutning till denna boplatzlämning finns skålgropar som förmodligen är från bronsåldern. Denna miljö har bevarats i detaljplanen, men den behöver markeras på plankartan med R. På denna plats bör en skylt sättas upp för att

beskriva skålgroparna och varför de finns på denna plats. Den nya kulturstigen bör passera denna plats.

- Ytterligare en plats som behöver värnas är platsen mellan vagnlidret, ladugården, tegelboden och brandboden, hur ska denna plats användas och hur leds besökarna in mellan den nya bebyggelsen vidare in mot trädgården. Denna plats bör tillhöra trädgårdsrummet och kännas tillgänglig för besökare. I planen har denna plats blivit en parkering. För att platsen ska vara inbjudande och möjlig att förstå det historiska sammanhanget bör platsen inte vara asfalterad utan beläggas med gräsarmering eller grus och parkeringen behöver tydligt begränsas så att verksamheterna i ladorna kan använda utemiljön för sina verksamheter.
- Vård och omsorgsboendet är tänkt att byggas i fyra våningar i nära anslutning till ett järnåldersgravfält. Med den höjden riskerar gravfältet sydväst om boendet helt försvinna bakom husfasader.

För att uppfatta den historiska läsbarheten behöver man även efter planens genomförande att kunna uppfatta fornlämningarnas samband. Enligt den föreslagna planen finns fornlämningarna kvar men sambanden mellan dem blir svåra att uppfatta.

Den sammanlagda skadan på riksintresset kan bli för stor

Botkyrka kommun har flera detaljplaner på gång inom riksintresset kulturmiljövården; Bornsjön. Det är detaljplanerna vid Prästviken, Kyrkogården vid Botkyrka kyrka och Södra porten. Dessa detaljplaner kan få en sammanlagd stor negativ effekt på riksintresset så att det riskerar att påtagligt skadas. Ett riksintresse tål inte för många ingrepp. Det kan leda till att hela riksintresset får en sammantagen (kumulativ) alltför stor skada.

Det är Länsstyrelsen som avgör om detta sker, men kommunen har en skyldighet att se till att planera så att riksintressen inte skadas. I den fördjupade kulturmiljöutredningen har man tagit fram vilka delar av området som är mycket känsligt, känsligt och tåligt. De mycket känsliga områdena har i stort respekterats, medan de känsliga och tåliga områdena betraktas som möjliga att bygga. Planen har tolkat de tåliga områdena som att det är möjligt att bygga 3–6 våningshus. Det är en alltför generös tolkning då hela miljön ligger i nära anslutning till Hallunda gård och de fornlämningar som är uttryck för riksintresset Bornsjön.

Detaljplanen följer inte riktlinjerna i kommunens kulturmiljöprogram

Hallunda gård finns med i kommunens kulturmiljöprogram. Planen följer inte kulturmiljöprogrammets riktlinjer om Hallunda gård att *skydda bronsålderslämningar och järnåldersgravfält från närgången bebyggelse eller andra ingrepp i miljön*.

I lokalt perspektiv är Hallunda gård en av få välbevarade herrgårdarna i kommunen. Genom planen finns en möjlighet att värna och tillgängliggöra miljön för allmänheten. Det är kultur- och fritidsförvaltningen positiv till, men menar att om den planerade byggnationen närmast Tomtbergavägen blir så hög att hela kulturmiljön riskerar att kännas inklämd och läsbarheten av kulturhistoriska berättelsen går förlorad.

Plankartan och legenden

Generellt finns fornlämningsområdena markerade på plankartan men det saknas en förklaring i legenden. Det bör också finnas en tydlig markering med ett R för att markera på fornlämningarna så de är lätta hitta.

Parkeringen nedanför röset bör regleras hur parkeringen utformas. Den bör anläggas med gräsarmering för att sträva efter en så grön parkering som möjligt.

På gården vid vård och omsorgsboendet finns en övrig kulturhistorisk lämning (Botkyrka 791) i form av en färdväg som bör markeras i kartmaterialet och tas hänsyn till när man anlägger vård och omsorgsboendets gård.

Planbeskrivning

Visa i sektionsritningar och gatubilder hur de känsliga kulturmiljöerna kommer att uppfattas i det nya bostadsområdet. Det gäller framförallt hur Hallunda gård, bronsåldersröse och järnåldersgravfältet söder om Tomtbergavägen kommer att synas i stadsmiljön. De behöver även efter utbyggnaden av området höjas över övrig bebyggelse.

Kulturspårets nya sträckning bör kompletteras med nya skyltar som handlar om Hallunda gård, ekonomibygnaderna, orangeriet, skålgroparna och boplatserna, mfl. Ställen. Då gårdsmiljön och skogen ska bli mer tillgänglig för allmänheten är det viktigt att presentera i planbeskrivningen var Hälsans stig, naturstigar och kulturspåren ska gå.